

SLOVENSKI PASTORALNI SVET

43. PASTORALNI TEČAJ

ZBORNIK

Uredili Matjaž Kramberger

**NEDELJA - ČAS SETVE
IN ŽETVE ZA NEBESA**

MARIBOR 2009

Predavatelji:
dr. Slavko Krajnc
dr. Julka Nežič
Danijel Lasbaher
mag. Brigita Zelič, HMP
Jožica Ličen

NEDELJA - ČAS SETVE IN ŽETVE ZA NEBESA

Zbornik 43. pastoralnega tečaja

Pripravil: Slovenski pastoralni svet

Uredil: Matjaž Kramberger

Odgovarja: Silvester Fabijan

Lektorirala: dr. Fanika Vrečko Krajnc

Prelom in priprava tiska: Andrej Šauperl

Založila: Slomškova družba d.o.o.

Naklada: 820 izvodov

Maribor 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

Dr. Silvester Fabijan

PASTORALNI TEČAJ – »UVERTURA« V NOVO PASTORALNO LETO

Za nami je pastoralno leto, v katerem smo v Cerkvi na Slovenskem skušali močnejše čutiti z mladimi, njihovimi potrebami, načini razmišljanja, delovanja, problemi. Poudarek je bil na nosilcih mladinske pastorale na župnijah in predvsem na ozaveščanju vseh, ki smo vpeti v pastoralno življenje, kaj mladi danes pričakujejo od Cerkve in kaj jim dejansko nudimo, kaj bo treba spremeniti in kje smo dobri. Občutek imam, da vsi potrebujemo navdušenje in predvsem zaupanje v mlade ljudi, ki ga je imel in pokazal papež Janez Pavel II.

V juniju preteklega leta nas je sveti oče povabil, da bi se ob spomenu na 2000-letnico rojstva apostola Pavla navzeli njegove gorečnosti in zavzetosti za oznanjevanje Kristusa ter bi po Pavlovem zgledu zahrepeneli po edinosti. Tako smo ob intenzivnejšem srečevanju z velikim apostolom narodov, predvsem ob spoznavanju njegovega življenja ter premišljevanju njegovih pisem spoznali, da je bilo srečanje z vstalim Kristusom tisto, ki je spremenilo Pavlovo mišljenje in življenje. Savla ni spremenila v Pavla kakšna lepa misel ampak srečanje z Vstalim, in zato je iz preganjalca kristjanov postal neumoren oznanjevalec, goreč apostol Jezusa Kristusa. Pavel je sam doživel Vstalega in postal Njegova priča. In kot rad naglasi škof dr. Turnšek, da bi tudi mi postali priče Vstalega in bi On spremenil naše življenje, se moramo z Vstalim srečati, in to se zgodi pri sveti maši. Gre za istega vstalega Gospoda, kot ga je srečal apostol Pavel. Enako živega in delujočega. In na nas je, da poživimo vero v resnično, stvarno in substancialno navzočnost Jezusa v evharistiji. Prav zaradi tega je leto evharistične preнове in priprave na slovenski evharistični kongres (SEK) milostna priložnost, da spoznanja iz Pavlovega leta

uresničimo v svojem življenju. Evharistije pa ni brez duhovnika in duhovnik je rojen iz evharistije. Tako se v evharistično leto vključuje tudi leto duhovnikov, ki ga je na praznik Srca Jezusovega v juniju letošnjega leta za vesoljno Cerkev razglasil papež Benedikt XVI.

V središču novega pastoralnega leta je torej srečanje z vstalim Gospodom. Zadnji koncil je naglasil, da je »Kristus vedno navzoč v svoji Cerkvi, zlasti v bogoslužnih opravilih« (B 7), zato bo v ospredju razmišlek o različnih poteh srečevanja z Gospodom in načinih pogovora z Njim (molitev), predvsem pa o Gospodovem dnevu, evharistični daritvi ter vplivu le-te na kristjanovo življenje. Vse to – kot »uvertura« v novo pastoralno leto – prinaša tudi letošnji pastoralni tečaj, katerega predavanja so predstavljena v tem zborniku.

Glavno predavanje je pripravil predstojnik katedre za liturgiko na TEOF UL p. prof. dr. Slavko Krajnc, ki govori o nedelji in nedeljski maši s teološkega in pastoralnega vidika, da bi razumeli, da posvečevanje nedelje in dejavno sodelovanje pri nedeljski maši ni le dolžnost temveč je »pričevanje o svoji identiteti«, je odgovor na »Božji dar človeku«, kar nedelja je, še bolj pa evharistija; da bi ponovno odkrili smisel nedeljskega bogoslužja ter obhajanje nedeljske evharistije kot šole življenja in bogoslužja celotne Cerkve. Posebej so dragocene tudi pastoralno-liturgične spodbude, ki jih poudarja predavatelj in so konkretne smernice za naše delovanje.

Dr. Julka Nežič v svojem predavanju spregovori o pripravi na sveto mašo in o družinskem bogoslužju. Lahko rečemo, da je nedeljsko bogoslužje v cerkvi višek vsega, kar se dogaja med tednom in hkrati vir na začetku novega tedna. Kar se je zgodilo in je del nas, polagamo na oltar, in kar se v nas po sveti evharistiji začne mora odmevati v našem domu, družini, na delovnem mestu. Opažamo, da je velik razkorak med dogajanjem v cerkvi in življenjem zunaj nje. Pa vendar mora biti »družina prva Cerkev« in kraj bogoslužja. Dr. Nežičeva je s svojimi priročniki, predvsem z malim družinskim obrednikom z naslovom Družina slavi Boga, v veliko pomoč družinam pri oblikovanju družinskega bogoslužja in pri pripravi na nedeljsko mašo.

Predavanje Danijela Lasbaherja, ki govori o mladih pri nedeljskem bogoslužju, je nadaljevanje razmišljanj o mladih v minulem pastoralnem letu in hkrati iskanje poti, da bi bilo nedeljsko bogoslužje tudi za mlade »prvi in nepogrešljivi vir, iz katerega bi črpali pristnega krščanskega duha« in bi pri bogoslužju mogli » zavestno, polno in dejavno sodelovati« (prim. B 7).

Predavanje s. mag. Brigite Zelič, ki jo poznamo kot strokovnjakinjo s področja kateheze otrok, nam pomaga pri pripravi in vključevanju različnih skupin v sooblikovanje nedeljskega bogoslužja in bogoslužja za posebne skupine.

Ga. Jožica Ličen je že leta vsa predana karitativni dejavnosti Cerkve in iz lastne izkušnje deli z nami spoznanje, da je sveta evharistija dar človeku za darovanje. Misel, da prejemamo Božji kruh, da bi mi postajali kruh drugim, mora postajati resničnost. Še in še je poti, ki jih najde iznajdljiva ljubezen, da lahko zaživimo evharistično in to ne le v prejemanju in čaščenju evharistije temveč v služenju bližnjim.

Od srca se zahvaljujem vsem sodelujočim na letošnjem pastoralnem tečaju in želim, da bi nas skupen razmislek povezal v prizadevanju za dobro ter hkrati navdušil za evharistično prenavo.

Sebastjan Likar

MOLITVENA URA ZA NOVE DUHOVNE POKLICE V LETU DUHOVNIŠTVA

»Žetev je obilna, delavcev pa malo. Prosite torej Gospoda žetve, naj pošlje delavcev na svojo žetev« (Lk 10,2).

Voditelj: V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

Ljudstvo: **Amen.**

V: Gospod, Ti si, ki kličeš izmed nas pastirje, da vodijo Tvoje ljudstvo. Prosimo Te, ozri se na naše občestvo, ko prosimo za nove duhovne poklice. Iz naših občestev pokliči plemenite in poštene, predvsem pa Tebi vdane fante in dekleta, ki Ti bodo sledili.

L: Kadar se zdi, da se od Tebe oddaljujemo, v resnici še bolj hrepenimo po Tvojih skrivnostih. Usliši naše prošnje za nove duhovne poklice in pošlji delavcev na svojo žetev!

*O srce Božje, slišim tvoj glas,
iz hiše svete k sebi vabiš nas.
Glej, srce sveto za nas krvavi,
ogenj v njem plameni.*

*Slava tebi, o rešitelj moj,
križ nositi hočem za teboj.
Jezus premili, bodi pri nas,
zdaj in poslednji čas.*

Bralec: (Lk 10,1-3.19.20)

»Potem je Gospod določil še drugih dvainsedemdeset in jih poslal pred seboj po dva in dva v vsako mesto in kraj, kamor je sam nameraval iti. Rekel jim je; »Žetev je velika, delavcev pa malo. Prosite torej Gospoda žetve, naj pošlje delavcev na svojo žetev. Pojdite! Pošiljam vas kakor jagnjeta med volkove. Glejte, dal sem vam oblast stopati na kače in škorpijone ter na vsako sovražnikovo moč. In nič vam ne bo škodovalo. Vendar se ne veselite nad tem, da so vam duhovi pokorni, ampak se veselite, ker so vaša imena zapisana v nebesih.«

V: V to svojo žetev pošlji, prosimo Te, Gospod, nove oskrbnike svetih skrivnosti.

L: Oni nam bodo darovali sveto daritev in nas posvečevali, da bomo prijeten dar Tebi, svojemu Odrešeniku.

(nekaj trenutkov tišine)

*Prečastita tvoja služba:
prid'gar, mašnik, Božji mož!
Z angeli bo tvoja družba,
Jezusov namestnik boš.
Boš opravljal poln svetosti
vere najsvetejši skrivnosti;
Jezusa boš daroval,
verne grehov odvez'val.*

V: Prosimo Te, daj nam novih duhovnikov, ki bodo prinesli Luč v naš čas, v katerem tolikokrat prevladuje tema.

L: Prosimo Te, usliši nas, Gospod žetve!

*Gospod, vodnikov nam daj,
ki žarno luč bodo pred nami nosili,
ki nas bodo varno vodili
po poti peska in trnja
v tvojega srca božanski mir,
Gospod, Gospod, duhovnikov nam daj!*

V: Prosimo Te, daj nam duhovnikov, ki bodo zvesti pastirji čredi in ne bodo dopustili, da bi nas napadali volkovi, skušnjave hudega duha.

L: Prosimo Te, usliši nas, Gospod žetve!

Gospod, vodnikov nam daj ...

V: Prosimo Te, daj nam duhovnikov, ki bodo modri in svetniški, da bomo po njihovem zgledu lahko prišli k Tebi.

L: Prosimo Te, usliši nas, Gospod žetve!

Gospod, vodnikov nam daj ...

V: Prosimo Te, daj nam duhovnikov z nedolžnim srcem, ki bodo čutili naše stiske in nas podpirali, ko bomo omahovali pod težo križa.

L: Prosimo Te, usliši nas, Gospod žetve!

Gospod, vodnikov nam daj ...

V: Gospod, naša prošnja je velika, vendar nas usliši v svojo slavo.

L: Naša vera je šibka, zato Te še toliko bolj potrebujemo, naš Stvarnik in Odrešenik.

V: Zavedamo se, da si Ti tisti, ki kličeš pastirje svojega ljudstva.

L: Zato Ti danes kličemo: bodi dobrotljiv z nami in nam pošlji gorečih pastirjev.

V: Poveljčaj svoje ime z zvestimi sodelavci, ki nas bodo vodili po pravi poti.

L: Po poti, ki vodi k Tebi, Pastirju, ki živiš in kraljuješ vekomaj. Amen.

B: *(Janez Pavel II. v spodbudi Dal vam bom pastirjev)*

»Prav z besedami iz knjige preroka Jeremija, da nam bo dal pastirje po svojem srcu Gospod obljublja svojemu ljudstvu, da ga nikoli ne bo pustil brez pastirjev, ki naj bi ga zbirali in vodili ... V veri vemo, da bo Gospod ostal zvest svoji obljubi. Prav ta obljuba je razlog in spodbuda, da se Cerkev veseli razcveta duhovniških poklicev v nekaterih delih sveta; to je temelj in pobuda za njeno globljo vero in bolj živo upanje spričo velikega pomanjkanja duhovnikov, ki ga tako občutijo drugi deli sveta.«

(nekaj trenutkov tišine)

L: Naša družba velikokrat pozablja Nate, Najvišji pastir. Da mi ne bi nikdar pozabili na Tvojo dobroto, Te prosimo, da pošlješ našemu narodu novih oznanjevalcev.

L: Tako ne bomo razkropljena čreda brez pastirja, marveč bomo od Tebe ljubljeni bratje in sestre, ki Ti bomo pod vodstvom dobrih pastirjev vedno zvesti.

*Vse duhovne, o Marija Mati,
sprejmi v milostno srce.
Naše duše vedno jih težijo,
naši grehi jih skrbé.*

*O Marija, o Marija,
milostno imaš srce,
prosi Sina, naj usliši
njih molitve in prošnje!*

V: Devica Marija, Ti si Mati vsega človeštva, na poseben način pa si Mati vsem duhovnikom; prosi Boga, naj nam pošlje novih delavcev v vinograd kraljestva.

L: Tvoja priprošnja bo izprosila Cerkvi novih duhovnih poklicev.

V: Podpiraj mlade, ki čutijo Božji klic, da bodo nanj odgovorili!

L: Spomni se, o premila Devica Marija, da se nikdar ni bilo slišati, da bi bila ti koga zapustila, ki je pod tvoje varstvo pribežal, tebe pomoči prosil in se tvoji prošnji priporočal. S tem zaupanjem hitim k tebi, o devic Devica in Mati: k tebi pridem in pred teboj zdihujoč grešnik stojim; nikar ne zavrzi, o Mati Besede mojih besed, temveč milostno me poslušaj in usliši. Amen.

V: Podpiraj pa tudi vse, ki so na Božji klic že odgovorili in stopajo na pot kot sejalcji Besede. Daj jim moči, da ne omagajo!

L: Spomni se, o premila Devica Marija ...

(nekaj trenutkov tišine)

B: *(Mt 28, 16-20)*

»Enajst učencev se je odpravilo v Galilejo na goro, kamor jim je Jezus naročil. Ko so ga zagledali, so se mu do tal priklonili, nekateri pa so dvomili. Jezus je pristopil in jim spregovoril: »Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence: krščujte jih v ime Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal! In glejte: jaz sem z vami vse dni do konca sveta.«

V: Kako naj Tvoje ljudstvo, Gospod, oznanja evangelij vsem narodom, če nimamo dovolj pastirjev, ki bi nas vodili?

L: Zato pokliči v svojo službo novih pastirjev, ki bodo z žarom svetosti sledili Tebi in tudi nas vodili proti odrešenju.

*Jezus, kralj vsega stvarstva,
moj si Rešitelj, moj si Gospod.
Emanuel, Bog je z nami,
blagoslovljen si živi Bog. (3x)*

(nekaj trenutkov tišine)

V: Sveti Duh milosti in molitve, Ti okrepi vse, ki so odgovorili na Tvoj klic, da ostanejo zvesti svojemu poslanstvu.

L: *(lahko zapojemo)* Pridi, pridi, Sveti Duh, pridi, pridi, Sveti Duh! (2x)

V: Sveti Duh posvečevalec, daj nam in našim duhovnikom prave vere, da bomo pravi zgled novim duhovnim poklicem.

L: *(lahko zapojemo)* Pridi, pridi, Sveti Duh, pridi, pridi, Sveti Duh! (2x)

V: Sveti Duh, voditelj svete Cerkve, daj duhovnikom zaupanja Vate, da Te bodo vedno iskali kot edini cilj.

L: *(lahko zapojemo)* Pridi, pridi, Sveti Duh, pridi, pridi, Sveti Duh! (2x)

(nekaj trenutkov tišine)

*Bodi hvaljen, Rešenik,
v vseh nadlogah pomočnik;
svojim vernim, tebi zvestim,
varuh in vodnik.*

V: Gospod, k nam prihajaš po posvečenih rokah Tvojih duhovnikov.
Usliši naše prošnje in nam daj novih delivcev svetih skrivnosti.

L: Blagoslovi svoje ljudstvo, ki Te vdano moli in se ti priporoča.

(sledi blagoslov z Najsvetejšim)

PASTORALNO-TEOLOŠKA UTEMELJITEV OBHAJANJA NEDELJE IN NEDELJSKE MAŠE

O nedelji lahko govorimo z različnih zornih kotov: na primer; o krizi nedelje zaradi krize čuta za vrednote in splošne otopelosti v življenju; o nedelji kot dnevu dopusta, počitka in turizma; o nedelji kot »nedeljski dolžnosti«; o družbeni naravi nedelje kot prazniku za človeka itd. Za nas kristjane pa ostaja osrednji, temeljni in najpomembnejši vidik teološko-liturgični in s tem ekleziološki vidik nedelje. Skratka, pravo razumevanje nedelje je treba iskati iz njenega smisla in pomena in ne z vidika cerkvenopravnih predpisov. Nedelja je predvsem praznični dan, praznik za Boga in človeka. To je dan, ko naj veren človek da Bogu, kar je Božjega, in ne misli v prvi vrsti nase. Šest dni se je trudil za to in mislil na to, kar je njegovega, sedmi dan naj da Bogu, kar je Božjega.¹ Tako je Bog zapovedal že v Stari zavezi: »Pomni, da boš posvečeval sobotni dan! Šest dni delaj in opravljaj vsa svoja dela! Sedmi dan pa je sobota za Gospoda, tvojega Boga« (2 Mz 20,8-10).

Glavni pomen Gospodovega dne pa nam razodeva konstitucija o bogoslužju, ki pravi: »Gospodov dan je dan Kristusovega vstajenja. Na ta dan se morajo verniki zbrati, da se ob poslušanju Božje besede in z udeležbo pri evharistiji spominjajo trpljenja, vstajenja in poveličanja Gospoda Jezusa ..., je prvi in glavni praznični dan, ... temelj in jedro celotnega cerkvenega leta« (B 106). Nedelja je z vidika stvarjenja prvi dan novega stvarstva, rojstni dan novega sveta, dan Vstalega Kristusa in dan, ko se je Bog zopet sklonil nad »zgnetenim blatom« - človeštvom, da bi mu »vdahnil« življenje.²

¹ A. Šuštar, *Nedelja – praznik za človeka*, v: BV 43 št. 1(1983) 4.

² Prim. A. Pronzato, *Posvečuj življenje II*, Ljubljana 1977, 298.

Cerkev je skozi stoletja dala nedelji živo podobo bogoslužnega dne: to je dan evharistije in molitve, dan občestva in družine, dan počitka in praznika, dan svobode od vsakdanjih skrbi in dan, ko naj se posebej posvetimo delom usmiljenja ter verskega izobraževanja.

Ker pa nedelja danes izgublja svoj prvotni krščanski pomen in se človek, sicer praznično oblečen, a nezmožen praznovanja, zapira v tako ozek horizont, da ne zmore videti več neba,³ je prav, da vsebino nedelje na novo osvetlimo s teološkega in liturgično ekleziološkega vidika.

1. Nedelja je »Gospodov dan«

Psevdo-Evzebij Aleksandrijski je v petem stoletju v eni od svojih homilij zapisal, da je »Gospodov dan, gospod (gospodar) dni.«⁴ Res je, da so vsi dnevi Gospodovi, vendar pa si je Bog še posebej izbral vsak sedmi dan za svoj dan, ga blagoslovil in posvetil ter v eni od desetih zapovedi uzakonil, naj ga posvečujemo. Toda prvi kristjani so opustili soboto kot Gospodov dan in jo nadomestili s prvim dnem po soboti, prvim dnem tedna. To so storili zaradi kristološkega razumevanja Gospodovega dne, saj pravi sv. Gregor Veliki, da je »resnična sobota za nas oseba našega Odrešenika, našega Gospoda Jezusa Kristusa.«⁵ K tej odločitvi je gotovo vplival tudi apostol Janez, ki v svojih preroških zamaknjenjih imenuje nedeljo kot Dies Domini (prim. Raz 1,10-11). Sam izraz 'Gospodov dan' je zelo bogat, saj vsebuje misel, da je Kristusovo poveljčano vstajenje začetek novega stvarstva in poroštvo za poveljčanje vsega človeštva ter z njim vsega stvarstva. Tako torej »nedelja kot prvi dan ni le prevod sobote, ampak je njena teološka razlaga. Sobota je sedmi dan, sklep in vrhunec stvarjenja, medtem ko je nedelja začetek. ... Sedemdnevni teden predstavlja zgodovino sveta, osmi dan pa odpira kozmos odrešenju. Z drugimi besedami, nedelja sporoča, da je odrešenjski red navzoč že v stvarjenju.«⁶ Za kristjane torej velja, da pravi Gospodov

³ Janez Pavel II., *Apostolsko pismo Gospodov dan*, (Cerkveni dokumenti 78), Družina, Ljubljana 1998, 16.

⁴ Psevdo-Evzebij Aleksandrijski, *Sermo* 16: PG 86,416.

⁵ Sv. Gregor Veliki, *Epist.* 13, 1: CCL 140A. 992, prim. J. Pavel II., *Gospodov dan* št. 18.

⁶ A. Mlinar, *Napad na nedeljo*, v: CSS 34 (2000), 11-12, 208.

dan ni več ta, v katerem je Bog počival od svojega stvariteljskega dela, ampak ta, v katerem On posebej deluje za življenje in za odrešenje človeka. To je prvi dan novega stvarjenja, postavljen s Kristusovim vstajenjem, v katerem profani čas *chrònos* postane čas milosti, *kairòs*.

1.1 Posvečevanje nedelje zaradi pričevanja o svoji identiteti

Starozavezna zapoved se glasi: »Spoštuj soboto in jo posvečuj« (5 Mz 5,12). Cerkev, skupnost verujočih, hraniteljica nove zaveze v Njegovi krvi (Lk 22,20), pa izbere za Gospodov dan tisti dan, ko je Jezus vstal od mrtvih in dan, ko se je prikazal učencem ter razlomil kruh učencema na poti v Emavs (prim. Jn 24,30). Vsi ti dogodki so dokaz, da je Jezus sam dal nedelji poseben pečat in »svetoval« prvim kristjanom, naj izberejo nedeljo kot Gospodov dan, ter jo posvetil za tedenski spomin Nanj. Apostolom se je vnovič prikazal osem dni kasneje, kot pravi sv. Janez: »Čez osem dni so bili njegovi učenci spet noter in Tomaž med njimi ...« (Jn 20,26). Od tega dne kristjan ne more živeti brez obhajanja Gospodovega dne in velikonočne skrivnosti. To potrjuje tudi sv. Pavel, ko naroča Korinčanom, naj »vsak prvi dan v tednu vsak izmed vas doma deva na stran in zbira, kolikor more, da ne bodo zbirali šele tedaj, ko pridem« (1 Kor 16,2). Tudi Luka v Apostolskih delih poroča o teh zbiranjih v Troadi takole: »Ko smo se prvi dan v tednu zbrali k lomljenju kruha, jim je Pavel govoril« (Apd 20,7).

Nedelja je tisti dan, ko se mora kristjan bolj kot druge dni spominjati odrešenja, ki mu je bilo dano pri krstu, in ki je iz njega napravilo novega človeka v Kristusu. Toda kristjan se ne udeležuje zbora Cerkve pri nedeljski evharistiji predvsem zaradi zapovedi, ampak zaradi pričevanja o svoji identiteti, to je, o svoji pripadnosti Gospodu. »Udeležba pri skupnem obhajanju nedeljske evharistije je namreč pričevanje za pripadnost in zvestobo do Kristusa in do njegove Cerkve. Verniki s tem **izpričujejo svojo občestvo v veri in ljubezni**. Skupno **pričujejo za svetost Boga in za svoje upanje na zveličanje**. Obenem se **med seboj krepijo in opogumljajo pod vodstvom Svetega Duha**« (KKC 2182). Ta pripadnost se uresniči s poslušanjem Božje besede, z udeležbo pri darovanju in v udeležbi pri Gospodovi ljubezni.⁷ Vrh tega kristjan potrebuje nedeljo.

Od zapovedi se lahko oddaljimo, od potrebe pa ne. Zato je nedelja »prvi in glavni praznični dan« (B 106), tedenska velika noč, živ in veličasten povzetek skrivnosti odrešenja, vse od prvega Jezusovega prihoda do vnovičnega prihoda v slavi. S svojim tedenskim ritmom je ustvarila prvotno srce obhajanja Kristusove skrivnosti.⁸

1.2 Posvečevanje nedelje zaradi nedelje kot Božjega daru človeku

Nedelja ni »Gospodov dan« zato, ker je to dan, ko človek časti svojega Gospoda, ampak zato, ker je nedelja dragocen Božji dar ljudem, saj pravi psalmist: »To je dan, ki ga je naredil Gospod, radujmo in veselimo se ga« (Ps 117,24). Papež Leon Veliki je zapisal, da je bilo »vse, kar je Bog ustvaril, največje in najsvetejše, storjeno v dostojanstvu tega dne«⁹: začetek stvarjenja, vstajenje Jezusa Kristusa, prihod Svetega Duha itd. Zato je nedelja Stvarnikov in Odrešenikov dar človeku in zato ni noben drug dan tako svet kot prav nedelja. Res je, da mora človek živeti ves svoj čas kot hvalnico in zahvalo Stvarniku. Kljub temu pa človek potrebuje poseben čas za intenziven dialog z Bogom. Ta vsakotedenski čas intenzivnega dialoga z Bogom je Gospodov dan, ko človek dviga k Bogu svoj hvalospev in s tem postane glas celotnega stvarstva.¹⁰

Cerkev je ta sveti dan dobila in ne ustvarila. Zato ga lahko le uživa, ne more pa ga spreminjati, ne njenega smisla in ne njene strukture. Nedelja pripada Kristusu in njegovi skrivnosti, saj je izraz Božje ljubezni in nosilka Njegove milosti. Cerkvi ostaja tako le naloga, da znova in znova odkriva smisel nedelje kot Gospodovega dne, njeno rodovitnost in vrednost. Tako je spoštovanje nedelje spoštovanje Boga in znamenje naše zvestobe Bogu.¹¹

⁷ M. card. Ouellet, *Evharistija Božji dar za življenje sveta* (CD 123), Ljubljana 2009, 26.

⁸ Ob tej teološki utemeljitvi Gospodovega dne je prav, da omenimo še družbeno utemeljitev razglasitve nedelje kot dela prost dan in kot državni praznik. Leta 321 je cesar Konstantin Veliki ukazal, da morajo vsi, ki bivajo v rimskem imperiju, v nedeljo praznovati. Teodozij Veliki pa je končno leta 389, to je točno pred 1620 leti razglasil nedeljo za državni praznik. To svojo odločitev je utemeljil s praznovanjem Gospodovega dne.

⁹ Leon Veliki, *Epist.* 9,1.

¹⁰ Prim. J. Pavel II., *Gospodov dan*, 15.

¹¹ *Il giorno del Signore. Nota pastorale della Conferenza Episcopale Italiana*, Elle Di Ci 1985 št. 3.

1.3 Evharistija – srce nedelje in šola življenja

»Kar je v nedelji zares velikega in odločilnega za krščansko življenje, je obseženo v hvaležnem in veselem obhajanju evharistične daritve. V tem je središče in srce nedelje. Veselo obhajanje evharistije napravi nedeljo za Gospodov dan in naš dan, za dan našega odrešenja po Kristusu, za našo tedensko veliko noč.«¹² Kakor brez Cerkve ni evharistije, tako brez evharistije ni Cerkve; saj evharistija prihaja iz dejanja Cerkve, Cerkev pa dobiva svoj obstoj in svoje življenje iz evharistije, kar pomeni, da Cerkev ustvarja evharistijo in evharistija ustvarja Cerkev. Cerkev raste iz evharistije in Cerkev obstaja zato, ker obstaja evharistija, saj iz evharistije Cerkev neprestano živi in raste (prim. E 15; C 26).

Sveta maša je v prvi vrsti namenjena za nedeljsko bogoslužje, nedelja pa najde svoj polni smisel le v njej. Tako ima mašna daritev nedeljsko in velikonočno naravo. Če v nedeljo ne bi obhajali Gospodovega spomina, nedelja pravzaprav ne bi bila Gospodov dan. Šele obhajanje evharistične skrivnosti jo napravi, da je nedelja Gospodov dan.¹³ Katekizem katoliške cerkve uči, da je »nedeljsko obhajanje Gospodovega dne in Gospodove evharistije središče življenja Cerkve« (KKC 2177). V temu središču življenja Cerkve, v »evharistiji, postane Kristusova daritev tudi daritev udov njegovega telesa. Življenje vernikov, njihove hvalnice, njihovo trpljenje, njihova molitev, njihovo delo – vse to je zedinjeno s Kristusovim hvaljenjem, trpljenjem, molitvijo in delom ter z njegovim popolnim darovanjem in dobi tako novo vrednost« (KKC 1368).

Evharistija pa ni le obred, ampak tudi šola življenja, ki se ne použije zgolj znotraj zidov svetišča, ampak teži po tem, da postane naloga za pričevanje in služenje drugim. Ko se skupnost razide in je poslana v vsakdanje življenje, je vse življenje, ki mora narediti iz sebe dar. To razodevajo tudi besede: »To delajte v moj spomin.« Vsak kristjan, ki je razu-

¹² A. Strlè, *Nedelja – temelj in jedro cerkvenega leta*, v: *Leto svetnikov II*, Ljubljana 1970, 37-39.

¹³ Prim. A. Nadrah, *Evharistija kot vir veselja in sreče*, v: *Bogoslovni vestnik 35* (1975), 221-222.

mel smisel tega, kar je obhajal, se bo počutil dolžnega do bližnjega v tem, kar je prejel.¹⁴

V duhu Jezusovega naročila: »Pojdita in sporočita mojim bratom« (Mt 28,10), postane poklicanost slehernega »misijon«; dar postane odgovornost, ki zahteva, da se le-ta razdeli. Tudi apostola na poti v Emavs sta zapustila kraj in se vrnila v Jeruzalem ter z veseljem oznanila enajsterim, kaj vse sta doživela (prim. Lk 24,33-35). Tako želi Vstali po teh, ki so z veseljem sprejeli njegovo sporočilo in odgovorili na Njegov klic, doseči slehernega: tiste, ki niso mogli odgovoriti, tiste, ki niso hoteli odgovoriti, in tiste, ki sploh niso slišali ali začutili Njegovega klica. Kljub spoštovanju svobode vsakega, kristjan ne sme ostati indiferenten do oddaljenosti tolikih njegovih bratov. Vsak je po svoje odgovoren za bližnjega.

2 Nedelja je dan evharistije in dan Cerkve

Od vsega začetka je Cerkev počastila Gospodov dan z obhajanjem evharistije oziroma z »lomljenjem kruha« (Apd 20,7),¹⁵ oznanjevanjem Božje besede (Apd 20,21), z deli ljubezni in skrbi za druge (prim. 1 Kor 16,2).¹⁶ Iz tega sledi, da je »nedelja brez svete Evharistije kakor mati brez srca. Sicer lahko nudi sto ali več uslug in veselja, a brez Jezusove daritve, brez skupnega obeda ljubezni Božjih otrok, ni krščanske nedelje.«¹⁷

2.1 Kako vnovič odkriti smisel nedeljskega bogoslužja?

Smisel zbiranja učencev okrog vstalega Gospoda lahko vnovič odkrijemo s spominjanjem krščanskih začetkov in vzgledov. Največji vzgled obhajanja evharistije nam je dal že sam Učitelj. Prav na dan vstajenja se je prikazal učencema na poti v Emavs in jima lomil kruh, potem ko jima je razlagal, kar je napisano o njem, in ju spodbujal na poti (prim. Lk 24,27). Od tega dne je Cerkev vedno posvečevala Gospodov dan z

¹⁴ *Il giorno del Signore. n.d.*, št. 13

¹⁵ *Didache*, pogl. 9-10; Justin, *Apologija I*, 65.

¹⁶ Justin, *Apologija I*, 65, 67.

¹⁷ J. Vesenjaj, *Nedelja naše znamenje*, 34.

obhajanjem velikonočne skrivnosti, smrti, vstajenja in poveličanja našega Gospoda Jezusa Kristusa. Nedelja je velikonočni praznik, ki se tedensko obhaja vse leto.¹⁸ S tem je poudarjena tudi anamnetična narava nedelje. V nedeljo se namreč spominjamo zgodovinskega odrešenjskega dogodka smrti, vstajenja in njegove vrnitve k Očetu. To spominjanje zgodovinskega dogajanja pa hkrati kaže na prihodnost, kakor izpovedujemo v mašni liturgiji po spremenjenju: »Tvojo smrt oznanjamo, Gospod, in tvoje vstajenje slavimo, dokler ne prideš v slavi.«

Gospodov dan s svojo spominsko in oznanjevalno naravo je vezni člen med prvim Gospodovim dnevom, dnevom stvarjenja, na katerega je spominjala sobota, med velikonočnim dnevom in med zadnjim Gospodovim dnevom, ko bo prišel v svojem veličastvu. Tako nedelja nima nikdar vase zaprtega smisla, kakor da bi bila sama v sebi zaključen praznik.¹⁹ Nedelja je vedno odprta v preteklost in v prihodnost, saj se nenehno posedanja navzočnost Vstalega v njegovem trojnem daru: beseda-zakrament-služenje. Vse to pa postaja vedno bolj jasno v zavesti kristjana, če je nedelja evharistični dan, in sicer ne samo zato, ker je to dan, ko se udeležimo maše, ampak tudi zato, ker ta dan, bolj kot kateri drugi dan, kristjan skuša narediti iz svojega življenja dar in duhovno daritev po vzgledu Njega, ki je postal dar Očetu in za brate.

Skratka, odkar je Gospod ustanovil evharistijo kot spomin svojega odrešilnega dejanja in naročil: »To delajte v moj spomin,« in odkar nam daje v evharistični gostiji kruh življenja, je obhajanje evharistije in udeležba vernikov pri evharistični daritvi edino smiselno praznovanje nedelje.²⁰

2.2 Nedeljsko bogoslužje je bogoslužje »celotne« Cerkve

Cerkev pomeni skupnost, občestvo. Cerkev živi in se uresničuje predvsem, ko se zbere okrog Vstalega, saj pravi: »Tam me bodo videli« (Mt 28,10), in ko je zbrana v Njegovem Duhu.

¹⁸ *Apostoli so s prvimi kristjani praznovali veliko noč vsako nedeljo. Šele 150 let po Kristusovem vstajenju je bil določen še poseben dan v letu, ko Cerkev posebej praznuje veliko noč.*

¹⁹ A. Šuštar, *Nedelja*, n.d., 6.

²⁰ A. Šuštar, *Nedelja*, n.d., 7.

»Dies dominicus« je tudi »dies Ecclesiae«. Skupnost, zbrana v veri in ljubezni, je prvi zakrament Gospodove navzočnosti med svojimi: v ponižnem znamenju, a vendar resničnem, zbranem v eno (*convenire in unum* – prim. 1 Kor 11,20), »enega srca in enega duha« (prim. Apd 4,32).

Italijanska škofovska konferenca je zapisala, da »se skupnost Cerkve uresniči, ko je zbrana okrog škofa ali njegovega namestnika, duhovnika. Skupine ali gibanja sami zase niso nedeljska skupnost, ampak so le del nedeljskega občestva, kakor so tudi del Cerkve. Za vse velja spodbuda antične Cerkve, ki pravi, da »naj nihče ne zmanjšuje Cerkve s tem, da ne obiskuje srečanj in tako osiromaši Kristusovo telo za en ud... Ne oropajte našega Odrešenika njegovih udov... Na Gospodov dan vse pustite in polni gorečnosti hitite k vaši Cerkvi, kajti ona je vaš sloves.«²¹ Gospodovo telo ni obubožano samo od tistega, ki ne gre v skupnost, ampak tudi od tistih, ki se iz skupnosti zatekajo k privilegiranim in bogatejše obhajanim liturgijam.²² Takšni so podobni kristjanom v Korintu, ki niso hoteli obhajati skupaj in se je »vsakemu mudilo pojest svojo večerjo ... in [so] s tem sramotili tiste, ki nimajo« (1 Kor 11,21-22). Če je evharistija »lomljenje kruha« po vzgledu Njega, ki ni ničesar pridržal zase, potem velja tudi to, da mora biti tisti, ki je več prejel, pripravljen več dati, tudi tedaj, ko se zdi, da je dajanje izgubljanje. Zato morajo prav takšne skupine z vključitvijo v nedeljsko mašo z globljim sodelovanjem pri evharistični daritvi pomagati vsem navzočim do ustvarjanja globljega krščanskega občestva in globljega doživetja svetih skrivnosti. Papež Benedikt XVI. je o malih občestvih zapisal: »Mala občestva morajo biti v službi združevanja občestva, ne pa njene razdrobitve, kar se mora izkazati v konkretnem življenju; mala občestva morajo pospeševati učinkovito sodelovanje celotnega občestva in morajo v kar največji meri ohraniti enotnost liturgičnega življenja v posameznih družinah.«²³

²¹ *Didaskalija dvanajsterih apostolov št. 27; Il giorno del Signore. Nota.*, n.d. št. 10

²² Četudi so maše malih skupnosti zelo koristne, naj se obhajajo med tednom, če pa to ni možno, je treba za ohranitev župnijske skupnosti poskrbeti tako, da se posebne skupnosti vključijo v župnijske maše (Navodilo o češčenju evharistične skrivnosti /1967/, v: *Prenovljeno bogoslužje. Zbirka navodil*, Ljubljana 1981, 66).

²³ Benedikt XVI., *Posinodalna apostolska spodbuda Evharistija zakrament ljubezni*, CD 115, Ljubljana 2007, št. 63.

Imamo tudi čudovit zgled prvih kristjanov in 49 mučencev iz Abitine pri Kartagini z duhovnikom Saturninom na čelu, ki so se polni notranjega žara do praznovanja nedeljskega evharističnega bogoslužja rajši soočili s smrtjo, kot pa da bi zavrnilo obhajanje Gospodovega dne. Zato so v popolni predanosti Bogu izpovedovali: »Kristjani smo! Ne moremo živeti brez obhajanja Gospodovega dne«. ²⁴ To se ne nanaša zgolj na obhajanje Gospodovega dne, ampak se nanaša na velikonočno skrivnost, ki je vir in izvir za krščansko življenje, in ki podarja smisel in vsebino Gospodovemu dnevu. Skratka, kristjan je kristjan le, če posvečuje Gospodov dan in obhaja Gospodove skrivnosti.

Sicer pa tudi koncilski odloki poudarjajo, da je evharistično bogoslužje po svojem bistvu občestveno in da je vedno slavje celotne Cerkve, ki se pri obhajanju svete maše gradi in uresničuje kot občestvo. Nihče namreč svoje vere ne more živeti sam, pač pa le skupaj z drugimi, v občestvu, znotraj Božjega ljudstva, kateremu smo pridruženi po zakramentu svetega krsta. Tako nam, na primer, odlok o službi in življenju duhovnikov pravi, da »nobeno krščansko občestvo ne raste, če nima svojih korenin in svojega središča v obhajanju svete evharistije; tu se mora začeti vsaka vzgoja občestvenega duha« (D 6). Vrh tega pa se »Cerkev najbolj razodeva takrat, kadar se vse sveto Božje ljudstvo polno in dejavno udeležuje istih bogoslužnih opravil, zlasti iste evharistije, v skupni molitvi in okrog enega oltarja ...« (B 41). Na podlagi teh besed Italijanska škofovska konferenca ugotavlja, da mnogi duhovniki v skrbi, da bi olajšali ljudem izpolnitev nedeljske obveznosti, množijo število nedeljskih in prazničnih maš ter tu in tam tudi maše v soboto in nedeljo zvečer in da takšna pastoralna skrb povzroča delitev skupnosti. ²⁵

3 Gospodov dan je prazničen dan in »dan vere«

Današnja sekularizirana družba je izpraznila nedeljo njenega prvotnega religioznega pomena in teži za tem, da bi jo nadomestil beg v za-

²⁴ »Slovesno smo obhajali bogoslužni zbor in se vedno zbiramo h Gospodovim skrivnostim in beremo sveto pismo« (prim. F. K. Lukman, *Kristusovi pričevalci*, Celje 1983, 22).

²⁵ »Il giorno del Signore. Nota ..., n.d., št. 29.

sebno življenje z novimi obredi, kot so šport, diskoteka, turizem ...²⁶ Jezikovno je že narejen korak iz »Gospodovega dne« v »Week-end«, to je od prvega dne v tednu v konec tedna, ki naj služi le za oddih, počitek in razvedrilo, to je za človekove psihofizične zahteve, zanemarja pa človekove religiozne zahteve in potrebe.

Če gledamo na pojav praznika s svetopisemskega vidika, ima praznik predvsem liturgično razsežnost: blagoslavlja in posvečuje. Praznik je prvenstveno priložnost za človeka – osebo, da odkrije svoje talente in priložnost za ustvarjalnost duha.²⁷ Nedelja ni iztrgana iz tedna in iz življenja. Je njegov vrhunec, cvet in sad, obenem pa trdna korenina, ki dovaja sok, hrano in moč za življenje. Ves teden vodi v nedeljo in nedelja ves teden razsvetljuje.²⁸

Pravi smisel nedelje je mogoče razumeti in dojeti le v veri, saj je osrednja skrivnost nedelje velikonočna skrivnost in napoved Kristusovega drugega prihoda v slavi. Tako je razumevanje nedelje in njeno mesto v življenju za kristjane »barometer« vere. Nedelja ne more biti zgolj predmet moralnih norm in cerkvenopravnih predpisov, tudi ne le stvar skupnega izročila ali družbene navade. Nedelja je vedno najprej stvar vere in zato predmet oznanjevanja in odgovora nanj iz vere v svobodni osebni odločitvi.²⁹ To je dan, ko utrjujemo in poglobljamo svojo zavezo z Njim, ter dan, ko nas Jezus še na poseben način vabi k sebi.

Ker v nedeljo praznujemo največji in najpomembnejši dogodek odrešenja – Kristusovo odrešenjsko skrivnost njegovega trpljenja, vstajenja in poveličanja, je to dovolj velik razlog, da je nedeljsko »opravilo« res nekaj prazničnega in slovesnega. In ker Gospodov dan ni več sedmi dan, ampak prvi in »osmi dan«, nas že takšno pojmovanje usmerja v eshatološki čas naše večnosti, za katero se pripravljamo s poglobljeno in živo vero. To bo dan, v katerem bo delo dokončno končano in bo na njegovo mesto prišlo zrenje v Očeta.

²⁶ Prim. V. Potočnik, *Novi »nadomestni« obredi*, v: CSS 34 (2000), 11-12, 212-215.

²⁷ A. Mlinar, *Napad na nedeljo*, v: CSS 34 (2000) 11-12, 204.

²⁸ J. Vesenjsek, *Nedelja naše znamenje*, 7.

²⁹ A. Šuštar, *Nedelja n.d.*, 7.

4.1 Nedelja – dan krščevanja

Papež Janez Pavel II. pravi, da »bogoslужje naglašaja krstno razsežnost nedelje, s tem ko spodbujajo, naj bi poleg velikonočne vigilije krščevali tudi na tisti dan v tednu, 'ko Cerkev obhaja spomin Gospodovega vstajenja',« to je v nedeljo.³⁰ Če vzamemo zares to papeževo spodbudo, potem bi morala v mnogih krajih odpasti splošno sprejeta navada krstnega slavlja brez maše ali še slabše ob sobotah. Ob tem pa se krstna razsežnost nedelje kaže tudi v spokornem obredu pokropitve z blagoslovljeno vodo, ki nam kliče v spomin krstni dogodek ali duhovno rojstvo,³¹ pa tudi »molitev ali petje 'verozpovedi' (Credo). Tako nedelja postane dan, ko krščeni s posebnim razlogom obnavljajo svojo privrženost Kristusu in njegovemu evangeliju in poživi zavest glede krstnih obljub.«³²

4.2 Nedelja – dan ozdravljanja

»Jezus je na sobotni dan oziroma Gospodov dan velikokrat ozdravljaval (prim. Mt 12,9-14), ne zato, da bi kršil Gospodov dan, ampak, da bi udeležil njegov polni pomen, saj pravi: 'Sobota je ustvarjena zaradi človeka in ne človek zaradi sobote' (Mr 2,27). Praznovanju tega dne je vrnil njegov osvobodilni značaj, ki je postavljen v obrambo Božjih in človekovih pravic. ... Kristusova pasha je namreč človeka osvobodila od suženjstva grehu, ki človeka oddaljuje od Boga, samega sebe in od drugih ljudi.«³³ Ta Kristusova pasha, ki nas osvobaja od suženjstva greha, se poseda tudi v obhajanju zakramenta sprave. Zato je nedelja tudi dan, ko si mora duhovnik vzeti nekoliko več časa, da se z molitvijo pripravi na spovedovanje ter spoveduje z večjo zavzetostjo in gorečnostjo, saj je »obhajanje tega zakramenta vedno dejanje, s katerim Cerkev razglašaja svojo vero, se zahvaljuje Bogu za svobodo, za katero nas je osvobodil Kristus (prim. Gal. 4,31) in svoje življenje prinaša kot duhovno daritev v hvalo Božjega veličastva.«³⁴ Samo po zakramentalni spovedi smemo

³⁰ Janez Pavel II., *Gospodov dan*, 25; prim. *Krščevanje otrok*, 9; *Uvajanje odraslih v krščanstvo*, 59.

³¹ Prim. *Rimski misal*, Nedeljski blagoslov vode, Ljubljana 1991, 921.

³² Janez Pavel II., *Gospodov dan*, 29.

³³ Janez Pavel II., *Gospodov dan*, 63.

³⁴ Predhodna navodila, v: *Sveta pokora*, Ljubljana 1976, 7.

pristopiti k obhajilu in sprejeti najdragocenejši dar ter zaživeti Kristusov mir. Zato je papež Janez Pavel II. zapisal, da je nedelja dan, ko naj duhovniki povabijo vernike k evharističnemu obhajilu, bratski povezanosti ter izmenjavi pozdrava miru, ki je v rimskem obredu pomenljivo umeščen pred evharistično obhajilo.³⁵ Po mnogih župnijah se z lahkoto opušča pozdrav miru zaradi tega, ker piše v misalu, da lahko diakon ali mašnik povabi k pozdravu miru, če se zdi primerno.³⁶ Vrh tega je vzklik »pozdrav miru in sprave« spremenil velikonočni pozdrav v obred sprave, kar je še dodatni razlog, da ga mnogi opuščajo. Prav pa je, da vidimo v »osculum pacis« znamenje ljubezni in spoštovanja, znamenje, ki izraža željo živeti in širiti Kristusov mir, znamenje, ki nas pripravlja vredne za sprejem Kristusa v obhajilu, in znamenje, ki nas spominja na dar miru, ki ga je Kristus zapustil apostolom (Jn 14,27), saj molimo: »Gospod Jezus Kristus, svojim apostolom si rekel: Mir vam zapustim, svoj mir vam dam ...« Zato so apostoli opominjali vernike, naj se ljubijo in si dajejo pri bogoslužjih sveti poljub (»osculum sanctum«, »osculum pacis« – 1Kor 16,20; 1Pt 5,14). Če želimo, da bodo verniki resnično zaživeli in živeli nedeljo kot dan miru, potem je prav, da obreda miru ne opuščamo, pa tudi, »da iz njega ne delamo zmešnjave, ampak da si izmenjamo znamenje miru le z najbližjimi osebami.«³⁷

4.3 Nedelja – dan veselja in druženja

Nedelja je dan veselja, ki ga vliva resnica o Kristusovem vstajenju. V Didaskaliji dvanajsterih apostolov (3. stol.) beremo: »Na nedeljo bodite vedno veseli, kajti kdor se v nedeljo žalosti, greši.« Tudi apostol Janez pravi, da so se »učenci razveselili, ko so videli Gospoda« (Jn 20,20). Tako bi se morali tudi današnji verniki veseliti, ko obhajajo Gospodove skrivnosti. Seveda pa je to odvisno tudi od nas, kako vodimo bogoslužje, kako predsedujemo evharističnemu zboru in kako najprej mi sami doživljamo bogoslužje. Sv. Pavel pravi, da »kdor je predstojnik, naj ga odlikuje vestnost« (Rim 12,8), v uvodu v misal pa je zapisano, da »du-

³⁵ Janez Pavel II., *Gospodov dan*, 44.

³⁶ *Rimski misal*, Ljubljana 1992, str. 427

³⁷ Benedikt XVI., *Posinodalna... n.d.*, št. 49.

hovnikov način vedenja in izgovarjanja Božjih besed mora vernikom razodevati živo Kristusovo navzočnost« (RMu 60). To pomeni, da ni potrebno uvajati nekih novotarij, da bodo ljudje z veseljem obhajali nedeljsko bogoslužje. Prazničen in vesel značaj bogoslužja je moč doseči le po tem, ko si odgovorimo na vprašanja: zakaj in s kom obhajam, za koga in s kom govorim, v čigavem imenu in kaj opravljam? Šele ko je duhovnik vsaj med bogoslužjem pričevalec in uresničevalec čudovite Pavlove izkušnje »ne živim več jaz, v meni živi Kristus« (Gal 2,20), takrat lahko verniki doživijo notranje in posledično zunanje veselje so-obhajanja in sodelovanja. Če pa verniki po nedeljskem bogoslužju rečejo, da ga obhajamo mimogrede, z zamujanjem, razvlečeno, s tri-minutnim »izpostavljanjem Najsvetejšega« namesto povzdigovanja, z očitajočimi razlagami in oznanili, z vsemogočimi dodatki in nepredvidenimi prilagoditvami, potem pa je gotovo značaj duhovnega veselja in zadovoljstva onemogočen in s tem nedeljsko bogoslužje oropano ene izmed bistvenih sestavin bogoslužja. Zato naj ne bo odveč papeževa misel, da »umetnost obhajanja izhaja iz zveste pokorščine liturgičnim pravilom v celoti.«³⁸

4.4 Nedelja – dan blaženega upanja in dan upanja na dokončno blaženost

Evharistija pomeni usmerjenost k cilju, vnaprejšnje okušanje popolnega veselja, ki ga je obljubil Kristus (prim. Jn 15,11), predokus nebes in 'poroštvo prihodnje slave'. Vse v evharistiji izraža zaupljivo pričakovanje, to je, 'ko polni blaženega upanja pričakujemo prihod našega Odrešenika Jezusa Kristusa'.³⁹ To ni le pričakovanje, ampak blaženo pričakovanje, pričakovanje, »maziljeno« in prežarjeno z Njegovo navzočnostjo. Papež Janez Pavel II. pravi, da »tistemu, ki se hrani z evharističnim Kristusom, ni treba čakati na onstranstvo, da bi dosegel večno življenje: ima ga že na zemlji, kot prvino prihodnje polnosti, ki bo preoblikovala vsega človeka.«⁴⁰ Ker pa je naše življenje posuto z napakami ali grehi,

³⁸ Benedikt XVI., *Posinodalna ...*, n.d., 38.

³⁹ *Rimski misal*, Embolizem po očenašu.

⁴⁰ Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, v: *Cerkveni dokumenti* 101, Ljubljana 2003, 23.

pa nas papež Benedikt spodbuja, da smo »dolžni naslavljati Bogu prošnje molitve za rajne in zanje darovati svete maše, da bi tako očiščeni mogli doseči blaženo gledanje Boga.«⁴¹ Ob tej papeževi spodbudi si lahko zastavimo vprašanje, koliko so naši pogrebi povezani z mašo, koliko vernikom predstavljamo daritev svete maše za pokojne kot največji dar, ki ga moremo dati našim rajnim.

* * * * *

Konstitucija o bogoslužju pravi, da odločilni nagib za obisk nedeljskega bogoslužja ni individualna potreba ali religiozni čut dolžnosti ali duhovna korist posameznika, temveč zbiranje in povezovanje Kristusovih udov v obhajanju Gospodovih skrivnosti. Tukaj je zelo zanimivo to, da konstitucija ne govori direktno vernikom, da se morajo udeležiti nedeljskega bogoslužja, ampak daje le naročilo duhovnikom, »da je nedelja dan, ko se morajo verniki zbrati k bogoslužju« (B 106). »Zato cerkveni zbor živo spodbuja dušne pastirje, naj pri verskem pouku vztrajno uče vernike, naj se udeležujejo celotne maše, zlasti ob nedeljah in zapovedanih praznikih« (B 56). Tako vidimo, da koncilsko navodilo nalaga odgovornost pastirjem, da obveznost nedeljske maše vernikom pojasnijo in jo versko motivirajo.⁴² Nekaj predlogov za globlje doživljanje in obhajanje nedelje kot Gospodovega dne:

Mnogi od »dejavnih vernikov«, kaj šele nekoliko bolj »obrobnih«, ne vedo in ne razumejo pomena nedelje kot »srečanja z Gospodom«. Zato je potrebna nova evangelizacija in mistagoška kateheza, s katero bi lahko ustvarili prijaznejšo mentaliteto do spoštovanja nedelje kot Gospodovega dne.

Pomembno je vnovič odkriti, da je obhajanje nedeljskega bogoslužja povezano z identiteto kristjana in da je obhajanje nedeljskega bogoslužja »osebna izkaznica« kristjana. Zato naj bo nedeljsko obhajanje bogoslužja vzgled za vsa druga: po stilu obhajanja, kar še posebej velja za mašnika, ki mu predseduje, po izrazih gostoljubnosti (sprejem, sode-

⁴¹ Benedikt XVI., *Posinodalna ...*, n.d. 32.

⁴² Prim. V. Seles, *Gospodov dan – dan Cerkve* (diplomska naloga), Ljubljana 2004, 51-52.

lovanje...), po resnosti in svečanosti, s katero je oznanjena Božja beseda in aktualizirana, po resničnosti liturgičnih znamenj, ki naj nagovorijo slehernega in po dejavnem sodelovanju vseh, še posebej liturgičnih sodelavcev.⁴³

⁴³ S. Krajnc, *Liturgično gostoljublje*, v: PP 10(2008) 395-397; S. Krajnc, *Predsedovati bogoslužnemu zboru*, v: CSS 5-6(2000) 109-110.

POVEZANOST DRUŽINSKEGA IN ŽUPNIJSKEGA BOGOSLUŽJA

1. Kaj je »družinsko bogoslužje«

Družinska bogoslužja so bogoslužja, ki jih družina obhaja v povezavi z bogoslužnim letom ali s posebnimi dogodki v človekovem življenju. To ni niti individualna molitev niti klasična skupna molitev staršev in otrok, pač pa ena od oblik nezakramentalnega bogoslužja. Družinsko bogoslužje je namreč po svoji obliki in sestavinah pravo bogoslužje, saj je občestveno (obhaja ga družinska skupnost) in vključuje sestavine, ki so lastne bogoslužju (npr. branje Božje besede, petje cerkvenih pesmi, blagoslovi ipd.). Seveda ta oblika bogoslužja ni na isti ravni z mašo in drugimi zakramenti, pač pa bi jo lahko uvrstili med (novejše) oblike ljudske pobožnosti.

Papež Janez Pavel II. je v *Apostolski spodbudi o družini* izrazil pričakovanje, da bo družina kot »domača Cerkev« »za pripravo na bogoslužje in nadaljevanje bogoslužja, ki se obhaja v Cerkvi,« uporabljala »zasebno molitev v njeni veliki raznovrstnosti oblik« (61,2). Poleg jutranje in večerne molitve izrecno svetuje branje in premišljevanje Božje besede, pripravo na zakramente, češčenje in posvetitev Jezusovemu Srcu, različne oblike češčenja Božje Matere, molitev pred in po jedi, ohranjanje ljudskih pobožnosti (npr. rožnega venca). Ne pozabi omeniti tudi skupnega obhajanja molitvenega bogoslužja, saj je v Splošnem uvodu v molitveno bogoslužje (27) zapisano: »Hvalevredno je, da družina, svetišče domače Cerkve, poleg skupne molitve goji, kolikor je mogoče, tudi kak del molitvenega bogoslužja in se tako še bolj vključuje v Cerkev.« Čeprav družinsko bogoslužje ni posebej omenjeno, pa je gotovo vključeno v raznovrstnost oblik molitve v družini. »Ta raznovrstnost

izpričuje izredno bogastvo, s katerim Sveti Duh oživilja krščansko molitev; obenem ustreza različnim potrebam in življenjskim položajem človeka, ki se obrača na Gospoda« (*Apostolska spodbuda o družini*, 61,2).

Oblika družinskega bogoslužja ni predpisana; je preprosta in vključuje molitev, petje, branje Božje besede in tihoto. Včasih vključuje tudi kakšno versko ljudsko navado, kot npr. pokropitev doma na božični večer. Tako kot »uradno bogoslužje« uporablja tudi družinsko bogoslužje različne telesne drže in različna bogoslužna znamenja oz. simbole. V skladu z *Direktorijem za ljudske pobožnosti in bogoslužje* mora biti tudi v družinskem bogoslužju zaznaven biblični, liturgični, ekumenski in antropološki navdih.¹ To pomeni, da so molitve neposredno ali posredno v odnosu do nekega bibličnega besedila² in da skrivnosti, ki se obhajajo pri bogoslužnih slavljih, odmevajo v družinskem bogoslužju.³ V ospredju mora biti odrešilni pomen Kristusovega vstajenja, čut pripadnosti Cerkvi, oseba in delovanje Svetega Duha, češčenje svetnikov.⁴ Ob upoštevanju različnih krščanskih izročil se ohranjajo tisti simboli in izrazi vere, ki so za ljudi pomembni in se prenašajo iz roda v rod.⁵

Čeprav pri družinskem bogoslužju dejavno sodelujejo vsi člani družine, je potreben voditelj obreda. Navadno je to oče ali mati ali starejši otrok, ki je kos tej nalogi. S tem izvršuje duhovniško službo, prejeta pri krstu.⁶

¹ Prim. *Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje*, (CD 102), 12.

² Prim. *Direktorij*, 88.

³ Prim. *Direktorij*, 82 in 83.

⁴ Prim. *Direktorij*, 65.

⁵ Prim. *Direktorij*, 12.

⁶ »Z zakramenti krščanskega uvajanja vernik postane član Cerkve, preroško, duhovniško in kraljevsko ljudstvo, ki ima nalogo častiti Boga v duhu in resnici (prim. Jn 4,23). Vernik izvršuje to službo po Kristusu v Svetem Duhu, in sicer ne samo v območju bogočastja...marveč tudi v drugih izrazih krščanskega življenja, med katerimi so oblike ljudske pobožnosti. Sveti Duh mu namreč daje moč, da daruje zahvalne daritve Bogu, da k njemu dviga molitve in prošnje, zlasti pa naredi iz svojega življenja 'živo, sveto in Bogu prijetno daritev' (Rim. 12,1)« *Direktorij*, 85.

2. Družinsko bogoslužje in liturgično leto

Konstitucija o svetem bogoslužju razume cerkveno ali bogoslužno leto kot spominsko obhajanje odrešilnega dela Jezusa Kristusa, ki ga Cerkev razgrne v teku leta: od učlovečenja in rojstva do vnebohoda, do binkoštnega praznika in do pričakovanja blaženega upanja ter Gospodovega prihoda (prim. B 102). Ob spominu na Jezusa in njegovo odrešilno delovanje pa so v bogoslužnem letu predmet češčenja in spominjanja tudi Božja mati Marija, angeli in svetniki.

Da bo družinsko bogoslužje v skladu z liturgičnim letom, mora upoštevati hierarhijo praznikov, kar pomeni, da dá večji poudarek Gospodovim praznikom, ki so nad Marijinimi in svetniškimi; vsebinsko pa mora biti usklajeno s praznikom, ki ga Cerkev obhaja.

3. Družinsko bogoslužje vodi v župnijsko bogoslužje in iz njega izhaja

Ker so družinska bogoslužja ena od oblik ljudskih pobožnosti, velja zanje isto, kar je o ljudskih pobožnostih rečeno v *Konstituciji o svetem bogoslužju*, čl. 13: »Pobožnosti krščanskega ljudstva se zelo priporočajo, če se le skladajo s cerkvenimi postavami in pravili ... Treba pa je te pobožnosti **uskладiti z liturgičnimi časi**, da bodo s svetim bogoslužjem v soglasju, v nekem smislu **iz njega izviral** in **ljudstvo k njemu vodile**, kajti sveto bogoslužje je že po svoji naravi daleč odličnejše od njih.«⁷

3.1 Družinska bogoslužja »dopolnjujejo« župnijsko, ali kot pravi p. Janez Pavel II.: vnaprej pripravljajo, potem pa podaljšajo bogoslužje. Ne gre za dopolnitev, ki bi bila potrebna zaradi nepopolnosti bogoslužja, ampak za dopolnitev, ko družinsko bogoslužje vsebino praznika oziroma neko versko resnico približa verniku na »domač«, razumljiv način (npr. jaslice, blagoslovljena velikonočna jedila ipd.). Oblika in vsebina zakramentalnega bogoslužja sta strogo določeni in ne dopuščata takšne vrste ustvarjalnosti oziroma spontanosti, ki bi si jo verniki želeli. Pri vseh oblikah »uradnega« bogoslužja, torej tudi pri maši, je v ospredju občestveni vidik, zato ima marsikdo občutek, da ni dovolj prostora za

⁷ Prim. tudi Direktorij, 73-74: *V Direktoriju za ljudske pobožnosti in bogoslužje*.

osebne potrebe in izraze vere, pri družinskem bogoslužju pa je prostor tako za ustvarjalnost in spontanost kakor tudi za osebne potrebe in lastne izraze vere. Zakramentalno bogoslužje tudi uporablja bolj teološki, družinsko bogoslužje pa ljudem razumljivejši jezik. Bogoslužna znamenja in simboli so pri »uradnem« bogoslužju predpisani in jih verniki dojemajo zlasti z gledanjem, pri družinskem bogoslužju pa se jih lahko dotaknejo, jih občutijo s celim telesom, z vsemi čuti. Večina vernikov pri župnijskem bogoslužju nima posebne vloge in je ne bi upala niti prevzeti, pri družinskem bogoslužju pa to ni poseben problem, čeprav je včasih komu od starejših nerodno »igrati« voditelja, mlajšim pa se lahko zdi vse skupaj nekoliko »hecno«, zlasti če so vajeni moliti le naučene molitvene obrazce.

3.2 Družinsko bogoslužje mora izhajati iz župnijskega bogoslužja, zlasti iz evharistije, in sicer zato, ker je bogoslužje »vrhunec, h katerega teži delovanje Cerkve, in hkrati vir, iz katerega izvira vsa njena moč« (B 10), nedeljska (in praznična) maša pa »vir in višek vsega krščanskega življenja« (C 11).

Družinsko bogoslužje izhaja iz maše, če je njegova vsebina usklajena z vsebino določene nedelje oziroma praznika (npr. zahvalno bogoslužje na zahvalno nedeljo) in je dejansko nadaljevanje, ali kot pravi papež, »podaljšanje« maše. To usklajenost lahko poudarjajo npr. odlomki Svetega pisma, vključitev liturgične molitve v družinsko bogoslužje, nadaljevanje homilije v obliki pogovora ali tihega premišljevanja, cerkvena pesem, liturgični simbol. Prav te sestavine so lahko v veliko pomoč posamezniku in družini, da bo mašo nadaljeval v svojem življenju oziroma jo prenesel v vsakdanjik.

3.3 Družinsko bogoslužje vodi v evharistijo, zato ima zlasti dvojni pomen: vernika motivira za obhajanje evharistije in mu pomaga k dejavnejšemu sodelovanju pri njej, poleg tega pa zlasti otroke in mlade uvaja v bogoslužje.

Bogoslužje, ki ga družina obhaja na predvečer praznika ali na začetku bogoslužnega časa, »uglasi« srca njenih članov na liturgično praznovanje skupaj z župnijsko skupnostjo. Družinsko bogoslužje najprej priključuje v spomin versko resnico, ki je vsebina praznika, in spodbudi k razmišljanju o njej oziroma k temu, da se človek vpraša, kakšen pomen ima določen praznik za njegovo osebno in družinsko življenje. V bogoslužju je navadno vključeno vsaj kakšno bogoslužno znamenje, ki ga bo srečal tudi pri župnijski maši.

Pri družinskem bogoslužju se otroci, mladi in odrasli učijo biti skupaj pred Gospodom. Z bogoslužjem gradijo družinsko skupnost in se bolj zavedo svoje odvisnosti od drugih tudi pri izražanju svoje vere. Tu se učijo skupno moliti in peti, biti tiho, poslušati drug drugega in Boga v Božji besedi, misliti na druge, bogatijo se z govorico bogoslužnih simbolov, si pridobivajo specifično liturgične države, kot so hvaljenje in slavljenje Boga. Srečajo se z različnimi telesnimi držami pri molitvi in z različnimi oblikami molitve: z molitvenimi obrazci, s prosto oblikovano molitvijo, psalmi, z liturgično molitvijo, z glasno in tiho molitvijo itd. Naučijo se posvečevati vsakdanje dogodke človekovega življenja od rojstva do smrti in od začetka do konca bogoslužnega leta, ljudske običaje pa obdržati na takšni verski ravni, da niso v nasprotju s krščanskim naukom.

Sklep

Poleg omenjenih prednosti družinskega bogoslužja ne smemo pozabiti, da ima družinsko bogoslužje kot bogoslužje svojo vrednost, saj gre za srečanje z Bogom in najbližjim. Da ga bodo predvsem mlajše družine sprejele za svojega, ne zadošča, da poskrbimo le za knjižice z bolj ali manj izdelanimi predlogi. Zlasti ob posebnih priložnostih, kot je krst otrok, prvo obhajilo, birma in na začetku »močnih« časov cerkvenega leta bo potrebno ljudi uvajati v uporabo pripomočkov ter jim z nasveti in smernicami stati ob strani. Tudi za družinska bogoslužja velja, da predstavljajo trdno in nepogrešljivo »izhodišče za to, da ljudje pridejo do zrele in globoke vere«.⁸

⁴³ *Direktorij*, 64.

MLADI PRI NEDELJSKI SVETI MAŠI

1. Uvod

Minulo pastoralno leto (2008 - 2009) je bilo posvečeno mladim. Cerkev na Slovenskem je v duhu II. vatikanskega koncila in sklepov Plenarnega zbora ponovno prevetrila obstoječe pastoralne programe dela z mladimi ter se podala na pot iskanja novih možnosti delovanja.

Leto mladih je za nami, velika pastoralna potreba – mladi generaciji približati Kristusa, pa ostaja. Pokojni papež Janez Pavel II. je rad poudarjal, da mora imeti pastorela mladine prioriteto mesto v celotnem dušnem pastirstvu, saj kdor dela za mladino, dela za prihodnost naroda in Cerkve. Mladi bodo naše plačilo ali naša obsodba.¹ Pred nami je nova priložnost! Cerkev na Slovenskem je začela z obdobjem priprave na vseslovenski evharistični kongres, ki ga želi obhajati leta 2010. Da bo evharistična skrivnost prodrla v globino slovenske duše in zajela čim večji krog ljudi, je potrebna temeljita evharistična prenova slovenskega naroda. S tem namenom je letošnji pastoralni tečaj posvečen obhajanju Gospodovega dne in evharistični daritvi ter njenemu vplivu na krščansko življenje. Pred nosilci mladinske pastorale in njenimi akterji je nov izziv, da na slovensko mladino pogledamo z vidika obhajanja evharistične skrivnosti; in tudi naloga, da sedanji generaciji mladih približamo evharistijo ter jih dejavno vključimo v evharistično prenovo.

Če želimo spregovoriti o evharistiji, tega ne moremo storiti mimo obhajanja nedelje in nedeljske maše. Povabljen sem bil, da v luči preнове bogoslužja, sklepov Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem in razmišljanj o mladih v minulem pastoralnem letu, družno z vami iščem poti,

¹ Prim. *Načrt mladinske pastorale*, Škofijski zbor o mladini. Škofija, Pastoralna služba, Maribor 2002, 3.

da bi bilo nedeljsko bogoslužje tudi za mlade vrhunec krščanskega obhajanja in vir, iz katerega bodo prejeli moč za življenje (prim. B 10).

2. Naša izkušnja

Z delom na področju mladinske pastorale imamo različne izkušnje. Več ali manj pa se vsi soočamo z velikim upadom sodelovanja mladih po osnovnošolskem verouku in po birmi. Nizek odstotek mladih ostaja dejavno vključenih v župnijo, še nekoliko manj pa je tistih, ki se redno udeležujejo nedeljske svete maše in prejemanja zakramentov. Kje so časi velikih mladinskih skupin po župnijah in množičnih dekanijskih srečanj? Ali smo izgubili čut za potrebe mladega človeka? Ne, le časi so se nekoliko spremenili. Včasih so mladi prihajali k nam, sedaj pa moramo mi k njim. Ta pot zahteva od nas več napora in iznajdljivosti. »Bistveno več časa, moči in denarja je vložena v delo z mladimi kot pred 30 leti, ko so se mladi na naše pobude množično odzivali, danes pa le redki. Kje smo zagrešili?«²

Vsako tarnanje, obtoževanje in valjenje krivde na drugega je odveč. Pogosto si pastoralni sodelavci z »jamranjem« in kritiziranjem vse povprek umetno ustvarjamo moreče vzdušje. Poveljučujemo uspešno preteklost in kritiziramo nemogočo sedanost. Logično! Lahko se je ozirati v idealno preteklost; te poti smo že prehodili in nas več ne bremenijo. Nekoliko težje je gledati v prihodnost; te poti so pred nami in morali jih bomo prehoditi. Najtežje pa je živeti sedanost, ker nas priganja in zahteva od nas, da stopimo na pot in naredimo korak sedaj. Sedaj, ta trenutek, nekaj spremeniti, ovreči dosedanjo prakso, ki nam zagotavlja varnost in začeti nekaj novega, to je najtežje! Prav slednje je velikokrat vzrok naših neuspehov.

Če bi v disko klubu vrteli glasbo, ki je že zdavnaj nihče več ne posluša, bi bile danes tudi diskoteke prazne. Mladinska glasbena lestvica in z njo najboljši hiti se namreč zelo hitro spreminjajo. Po disko klubih ne tarnajo nad mladimi, češ, kakšni so, da več ne poslušajo beatlov,

² Prim. *Mladi v Cerkvi in evharistija*, Gradivo za župnijske pastoralne svete (Naše poslanstvo 42), Družina, Ljubljana 2008, 8-9.

ampak vrtijo tisto glasbo, ki mlade kar najbolj privlači. Če opazamo, da imamo pri nedeljski sveti maši vedno manj mladih, ne bomo tarnali nad njimi, češ kakšni so, da več ne hodijo k sveti maši, ampak bomo začeli iskati nove načine in oblike sodelovanja, ki bodo mladim kar najbolj bližju, da bo nedeljska sveta maša ponovno postala del njihovega življenja.

Pastoralna je v vseh svojih dimenzijah, še posebej pa na področju dela z mladimi, nekaj živega. Mladi so iz generacije v generacijo drugačni in način pastoralnega dela z mladimi se mora odzvati na njihove potrebe. Podati se moramo na pot k mladim, jih poiskati in začutiti njihove te potrebe.

3. Izkušnja iz prvih skupnosti

Pri iskanju novih načinov pastoralnega dela med mladimi ne smemo iti mimo bistva našega poslanstva, ki je: vsako generacijo mladih pripeljati h Kristusu. Zato se moramo vedno znova obračati h koreninam naše vere ter prvim skupnostim, ki so bile v živem stiku z Jezusom in apostoli. O prvih cerkvenih skupnostih imamo danes idealno podobo, a gotovo tudi takrat ni bilo vedno lahko. Tudi največji možje kot npr. apostol Pavel niso vedno z lahkoto želi uspehov. Ko je apostol Pavel Atencem spregovoril o vstajenju od mrtvih, so mu rekli: »O tem bi te poslušali kdaj drugič« (Apd 17,32b).

Ob mladih in obhajanju nedeljske svete maše mi prihaja v ospredje Pavlov poslovilni obisk v Troadi. Na prvi dan v tednu so se zbrali k lomljenju kruha. Ker je Pavel nameraval naslednji dan odpotovati, se je njegov govor zavlekel do polnoči. Navzoč je bil tudi neki mladenič, po imenu Evtih. Slonel je na oknu in med Pavlovim dolgim govorom je zaspal. V spanju je padel s tretjega nadstropja in pobrali so ga mrtvega. Pavel je stopil dol, se sklonil nadenj, ga objel in jim rekel: »Ne delajte hrupa! Še je življenje v njem.« Pavel se je vrnil v gornjo izbo, kjer so bili zbrani in lomil kruh, ga zaužil ter še dolgo govoril, vse dokler se ni zdanilo. Potem je odšel. Mladeniča pa so pripeljali živega domov in to jim je bilo v nemajhno tolažbo« (prim. Apd 20,7-12).

Mladenič, ki je padel z okna, lahko predstavlja današnjega mladega človeka, ki sicer pride v cerkev, a se ne čuti nagovorjenega. Govorica nedeljskega bogoslužja mu je tuja in ga utruja. Postopoma začne opuščati sveto mašo, dokler popolnoma ne odpade. To je njegov padec. Kdo ga bo pobral?

4. Pot k mladim

Cerkev na Slovenskem je v besedi že naredila korak k mlademu človeku. Ta korak je zapisan v Sklepnem dokumentu Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem. Pot, po kateri naj bi prišlo do temeljite prenove mladinske pastorale v naši Cerkvi, vidi sinoda v odločitvi za vzgojno-pastoralni model, kjer je v središču odnos v sprejemanju in brezpogojnem zaupanju.³

a) Odločitev za hojo po poti vzgojno-pastoralnega modela pomeni najprej **odločitev za sprejemanje**. »Ko želimo govoriti o sprejemanju mladih, je treba poudariti, da se le-to izrazi v odnosu, ki bi ga lahko pomenovali materinski in očetovski. Materinski pomeni brezpogojno sprejemanje mladega, da je ljubljen, ker je oseba; Očetovski, da si mora mladi dejavno prizadevati, da uresniči pričakovanja odraslega.«⁴

• **Materinski odnos**, ki je pogled ljubezni, se pri nedeljski sveti maši lahko izraža v homiliji ali pridigi, ki je osredinjena na brezpogojno Kristusovo ljubezen.

Papež Janez Pavel II. mladim v Postojni leta 1996 ni govoril o tem, kakšni morajo biti, česa se morajo varovati, ampak jih je v evangeljskem duhu povabil na pot zveste hoje za Jezusom. Štirikrat se je zaslišal iz njegovih ust blagor vam, mladi.⁵ Vzpostaviti materinski odnos do mladih, pomeni preiti od oznanila postave k oznanilu blagrov; od oznanila »brez srca« k oznanilu ljubezni. Delo z mladimi zahteva od nas pristno ljubezen. Odrasla oseba, ki dela z mladimi, »mora v sebi razviti sposobnost, da sprejme v vsaki osebi različnost in edinstvenost, zaradi katere

³ Prim. T. Česen, Skupaj na poti, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 42 (2008), 4, 143.

⁴ T. Česen, *Skupaj na poti*, 143-144.

⁵ Janez Pavel II., *Govori v Sloveniji* (Cerkveni dokumenti 64), Družina, Ljubljana 1996, 29.

je vsakdo neponovljiv. Ta sposobnost pa ni neka tehnika, ampak je pogled ljubezni.«⁶ Mlade imamo načeloma vsi radi, v praksi pa dajemo svojo ljubezen le tistim, ki si jo zaslužijo po naših kriterijih. Smo zelo selektivni. Skupaj se moramo naučiti spoštovati vse in vsakega mladega. To pomeni, da nas tudi kulturni izraz mladega, se pravi tudi njegov »rock« in njegovo navijaštvo s svojo drugačnostjo ne smeta zavreti, temveč spodbuditi za dialog in vzgojo.⁷

- Le tisti mladostnik, ki se bo čutil pri sveti maši, klub svojim slabostim, pomanjkljivostim, morda tudi stranpotem, sprejetega in ljubljenega, bo sposoben vstopiti v **očetovski odnos**, ki ga bo v liturgiji odpiral in spodbujal k dejavnemu sodelovanju.

b) Odločitev za vzgojo pogojuje tudi **zaupanje**. Zaupanje pomeni pripravljenost in sposobnost odraslega, da verjame in stavi na to, da mlad človek v sebi, čeprav morda samo v zametkih, nosi vse, kar potrebuje, da uresniči načrt svojega življenja. Zaupanje ne sme ostati samo v srcu odraslega, ampak zahteva močno izražanje preko vzgojnega odnosa. Zaupanje je ljubeči pogled odraslega na mladega in njegovo življenje. Janez Bosco, vzgojitelj mladih, je dejal: »Ni pomembno samo, da so mladi ljubljene, ampak da to tudi vedo.« Najbolj konkreten način, s katerim lahko izrazimo naše zaupanje mladim, je ta, da lahko sami postanejo dejavni nosilci.⁸ Nedeljsko bogoslužje daje veliko možnost širitvi in krepitvi zaupanja, saj so lahko mnoge naloge zaupane mladim laičkim sodelavcem.

c) Mladi so na različnih ravneh cerkvene skupnosti udeleženci v pastoralni dejavnosti. Kjer koli vstopajo v proces evangelizacije, je za njihov osebni razvoj potrebno, da začutijo s strani odgovornih oseb **dialog**, ki v polnosti spoštuje njihovo osebnost. Vzгляд dobrega sopotnika je Jezus, ki se pridruži učencema na poti v Emavs. Učencema prisluhne, sprejme njune skrbi, dvome, vprašanja in začne skupaj z njima odkrivati globok pomen in smisel dogodkov, ki so se zgodili. Skupaj hodi-

⁶ T. Česen, *Skupaj na poti*, n.d., 143.

⁷ M. Pačnik, Bolj je mlad kristjan aktiven, več moli, v: *Tretji dan*, 28 (1999), 9, 15.

⁸ T. Česen, *Skupaj na poti*, 144.

jo del poti in delijo življenje. Dokončno učenca prepoznata svojega sopotnika in preko njega tudi svojo življenjsko nalogo, ki je pred njima, ter prihodnost. To se zgodi v dejanju ljubezni, ko jima Jezus omogoči, da podoživita dogodek skupnega obedovanja, ki sta ga bila v preteklosti večkrat deležna.⁹

Tudi danes mnogi mladi kakor učenca ubirajo pot proč od Jeruzalema, to pomeni v stran od izkušnje, ki so jo v otroških letih doživeli pri ve rouku, pri sveti maši ... Duhovnik, animator ali voditelj mladih je lahko ti sti naključni popotnik, ki se jim pridruži, jim prisluhne, se z njimi pogovarja in jih z vezmi ljubezni ter zaupanja pripelje nazaj v občestvo.

5. Evharistija kot vir moči

Če velja, da »Cerkev živi iz evharistije« (CD 101), velja enako tudi za vse njene manjše enote ali občestva. Vsako župnijsko občestvo bo žive lo, če bo črpalo vir moči za svoje delovanje iz evharistije in bo vanjo usmerjeno.

Kakšna moč izhaja iz evharistije in kako velik pomen ima za naše ži vljenje, je na simbolni ravni pokazal apostol Pavel v Troadi, ko so se na prvi dan tedna zbrali k lomljenju kruha. Vrnimo se k zgodbi! Mladenič, ki je slonel na oknu, je med Pavlovim govorom zaspal in padel z okna. Pavel se je iz gornje izbe, kjer so bili zbrani k lomljenju kruha, spustil do mladeniča, ga oživil in se povzpел nazaj ter lomil kruh (prim. Apd 20,10). Nanj ni bil jezen, ker je med njegovim govorom zaspal. Nasprotno! Mla deniča je objel, navzoče pa pomiril.

»Lomiti kruh« pomeni obhajati evharistijo.¹⁰ Zato lahko rečemo, da je Pavel stopil k mladeniču med obhajanjem evharistije. Oživil ga je in se vrnil k obhajanju. Pisec Apostolskih del pravi, da je Pavel potem še dolgo govoril (prim. Apd 20,11). O čem je govoril, ni zapisano. Zapisano pa je, kaj je storil, ko se je mladeniču zgodila nesreča. Njegovo dejanje je bila najbolj zgovorna pridiga in najlepše oznanilo. Z dejanjem je po-

⁹ T. Česen, *Skupaj na poti*, 143.

¹⁰ Prim. *Cerkev iz evharistije*, Okrožnica (Cerkveni dokumenti 101), Družina, Ljublja na 2003, 11.

kazal, da je evharistija vir našega življenja; da smo od evharistije poslani bližnjemu in da lahko v evharistiji najdemo največjo tolažbo.¹¹

Slovenska sinoda¹² se zaveda, da »mladinska pastorala ne sme ostati zgolj na ravni animiranja družabnosti in humanističnih debat, temveč naj v vseh svojih dejavnostih odpira mladega človeka za Kristusa in Cerkev«. ¹³ Mladinska skupina mora postati občestvo, ki raste iz Božje besede in evharistije. Vsaka mladinska skupina, pa naj bodo to animatorji, mladinska skupina, skavti ali pevska skupina, je občestvo znotraj občestva. Posamezna mladinska skupina je samo ena izmed občestev.¹⁴ Skupnost vseh občestev pa pride najbolj do izraza ob nedeljski sveti maši, ko so vsi družno zbrani ob poslušanju božje besede in lomljenju kruha ter dejavno sodelujejo. »Ker se pri maši srečujemo z drugimi verniki, pomeni udeležba pri maši vraščanje vsakega posameznika v Cerkev in s tem tudi prispevek k oblikovanju konkretnega občestva in celotne Cerkve.«¹⁵ Vse to kliče, da mora biti tudi mladinska pastorala kristocentrična in eklezioološko usmerjena, se pravi, biti mora zagledana v Kristusa in prežeta z ljubeznijo do Cerkve.¹⁶

¹¹ Prim. R. Pesch, *Die Apostelgeschichte* (EKK), Benziger/Neukirchener Verlag 1986, 189.

¹² Slovenska sinoda se pri ustvarjanju podobe župnije v prihodnosti opira na sklepe II. vatikanskega koncila, ki v želji približati ljudem Boga, ki nam je najbolj blizu po zakramentih, še posebej pri obhajanju svete maše, hoče vse vernike privedi k »polnemu zavestnemu in dejavnemu sodelovanju pri bogoslužnih opravilih, ki ga od njih zahteva že bistvo bogoslužja, in do katerega ima krščansko ljudstvo v moči krsta pravico in dolžnost. Za takšno polno in dejavno sodelovanje vsega ljudstva si je treba pri obnovi in gojitvi svetega bogoslužja močno prizadevati, saj je bogoslužje prvi in nepogrešljivi vir, iz katerega naj verniki črpajo pristnost krščanskega duha« (B 14).

¹³ Prim. *Izberi življenje*, 131.

¹⁴ Sinoda vidi prihodnjo župnijo kot »skupnost občestev«, ki združuje in povezuje vse v enoto. Župnija je prostor, kjer ta občestva živijo in delujejo v skupni duhovni blagor, hkrati pa ji prinašajo svežega duha. Prim. M Špindler, *Vzgojno-pastoralni model mladinske pastorale in župnija*, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 42 (2008), 4, 142.

¹⁵ *Izberi življenje*, 94.

¹⁶ Prim. *Izberi življenje*, 131.

6. Duhovnik, vzgojitelj vzgojiteljev

Časi, ko so kristjani prihajali k duhovniku in vse potrebno uredili v župnišču in cerkvi, so za nami. Sodobni duhovnik je poklican, da se po vzoru apostola Pavla poda na pot k človeku. To še posebej velja, ko gre za odnos do mladega človeka. Tovrstna pastorala pa je za posameznega duhovnika prevelik zalogaj, da bi jo lahko sam opravljal, zato si mora pridobiti in vzgojiti voditelje in animatorje, ki mu bodo pomagali priti do ljudi.

K temu nas spodbujajo tudi smernice prenove mladinske pastorale z vzgojno-pastoralnim modelom, saj le-ta predvideva vzgojo mladih animatorjev in voditeljev ter s tem prenovitev župnijskega občestva v samem jedru. Model ni usmerjen samo v sedanost ampak tudi v prihodnost, saj z njim vzgajamo tudi jutrišnje pastoralne sodelavce, ki bodo sposobni voditi mladinske, zakonske, biblične ali kakšne druge skupine odraslih.¹⁷

Nov pristop k mlademu človeku zahteva od duhovnika nov način delovanja. Duhovnik ni več neposredni voditelj mladih, ampak mladi voditelji sami prevzamejo odgovornost za pastoralno delo z mladimi, duhovnik pa postane »vzgojitelj vzgojiteljev«. Duhovnik je poklican, da prebujata v mladih karizme in jim zaupa odgovornosti. Pri tem pa jih seveda ne pusti samih, ampak jih spremlja pri njihovi osebni rasti in pri njihovem poslanstvu v župniji. Še več, duhovnik postane povezovalac in koordinator različnih občestev.¹⁸

Kar zadeva liturgijo, še posebej obhajanje nedeljske svete maše, je duhovnik prvi in glavni animator v župniji. Konstitucija o svetem bogoslužju spodbuja dušne pastirje, naj si goreče in potrpežljivo prizadevajo za liturgično vzgojo in dejavno notranje sodelovanje vernikov v skladu z njih starostjo, razmerami, načinom življenja in stopnjo verske izobrazbe (prim. B 19).

Vloga duhovnika je, vzgojiti si liturgične sodelavce, ki mu bodo pomagali približati nedeljsko sveto mašo mladim, da se bodo čutili nago-

¹⁷ Prim. M. Špindler, *Vzgojno-pastoralni model mladinske pastorale in župnija*, 142.

¹⁸ Prim. M. Špindler, *Vzgojno-pastoralni model mladinske pastorale in župnija*, 142.

vorjene in bodo imeli možnost aktivno, zavestno in polno sodelovati. Ko celjska škofija v *Prednostnih pastoralnih nalogah* spregovori o vzgoji v veri mladine, ugotavlja, da bo le-to mogoče krepiti z vsestransko vzgojo dobrih mladinskih voditeljev, preko duhovnih vaj, šol za animatorje in posledično sprejemanjem različnih odgovornosti v župniji.¹⁹

Animator ali voditelj je duša, ki pomaga posamezni skupini živeti, rasti in zoreti. Zato se od njega zahteva primerna zrelost in globoka pripadnost Jezusu, h kateremu vodi in usmerja svojo skupino. Pravi animator črpa moč za svoje poslanstvo iz evharistije in usmerja svojo skupino k evharistiji. To velja še posebej za vse animatorje ali voditelje mladinskih skupin.

7. Od besed k dejanjem

Svetopisemska zgodba iz Apostolski del, ki nam pomaga pri razmišljanju o mladih in nedeljski sveti maši, ima izredno sporočilno moč. Nesreča s smrtnim izidom in Pavlova obuditev mladeniča Evtiha se zgodita znotraj bogoslužja, na prvi dan tedna, pred Pavlovim odhodom. Ljudje so odšli od bogoslužja potolaženi. Čas sovpada z dnem, ko je Jezus vstal od mrtvih in učence ponovno zbral skupaj (prim. Lk 24,33f).²⁰ Tudi učenci so bili potolaženi, ko so videli in prepoznali od mrtvih vstalega Jezusa in njih žalost se je spremenila v veselje (prim. Jn 20,20).

Veselje, ki temelji na prepričanju, da je Gospod vstal in premagal smrt in nam zagotovil zmago življenja in ljubezni, mora izžarevati vsako nedeljsko bogoslužje, saj je vsaka nedelja »mala velika noč«! Barnabovo pismo pravi: »Živimo v veselju osmi dan, ker je na ta dan Kristus vstal od mrtvih in po tem, ko se je prikazal, šel v nebo.« Pozneje, v 4. st., Peter Aleksandrijski poudarja, naj obhajamo nedeljo kot dan veselja zaradi Njega, ki je vstal.²¹

Tudi naša nedeljska srečanja pri bogoslužju z mladimi morajo biti močan dogodek, ki nagovarja. Napolnjena morajo biti s pristnim

¹⁹ Prim. Celjska škofija, *www.skofija-celje.si* (22.07.2009).

²⁰ Prim. R. Pesch, 189.

²¹ *La domenica oggi: Problemi e proposte pastorali*, Edizioni O.R., Milano 1991, 66-68.

krščanskim veseljem, ki izhaja iz Velike noči. Če pri nedeljskem srečanju pozabimo na veselje, pozabimo na bistveno noto nedeljskega bogoslužja. Veselje pri bogoslužju soustvarjajo duhovnik in njegovi sodelavci: kateheti, mladinski voditelji in animatorji, ki mu pomagajo pri oblikovanju nedeljskega bogoslužja in mlade čim bolj dejavno vključujejo v sodelovanje.

8. Spodbude in možnosti sodelovanja mladih pri nedeljski maši

a) **Koreografija.** Za nedeljsko srečanje pri sveti maši je zelo pomembno, kako je urejen bogoslužni prostor, kako so oblečeni ministranti, pevci in ostali liturgični sodelavci.

b) **Ministriranje in vodenje ministrantskih skupin.** Mladi, ki imajo za seboj že daljši staž ministriranja, lahko prevzamejo ali pa vsaj pomagajo duhovniku pri vodenju ministrantskih skupin.

c) **Izbrane pesmi in instrumentalna glasba** v veliki meri pripomorejo k soustvarjanju zunanjega in notranjega veselja mladih. V okviru glasbe lahko najde veliko mladih možnost dejavnega sodelovanja in soustvarjanja doživetih bogoslužij.

d) **Aktualizacija kot dopolnitev pridige.** Po pridigi mašnika ali diakona, ki je njima lastna, lahko sledi še krajše pričevanje mladih ali aktualizacija pridige na izviren mladinski način. Duhovnik lahko pri homiliji uporabi možnost dialoga (prim. CD 74).

e) **Branje božje besede.** Mladi, ki lepo in radi berejo, se lahko vključijo v skupino bralcev Božje besede.

f) **Uvodi, prošnje in zahvale** lahko zelo popestrijo bogoslužje, če je le-to pripravljeno na primeren in izviren način.

g) **Procesije,** pri katerih lahko sodelujejo mladinske skupine. Tukaj so mišljenje vstopne procesije, ko je na čelu procesije kadilnica, nato križ in sveče, evangeliar; procesije s prinašanjem darov, procesije ob praznikih, kot so velika noč, telovska procesija in še druge, odvisno od krajevnih navad.

h) **Primerne dejavnosti po maši** (krajši koncert ali druge primerne kulturne prireditve), ki nosijo sporočilo, naj se sveta maša nadaljuje tudi

doma (poslušanje, zahvaljevanje, darovanje, oznanjevanje, »obhajanje z dobroto in ljubeznijo, z upanjem in zaupanjem, z vero in predanostjo drug drugemu).

To je le nekaj primerov možnega sodelovanja mladih pri nedeljskem bogoslužju. Dejavno sodelovanje pri maši pa pogojuje vzgoja dobrih liturgičnih sodelavcev, ki bodo duhovniku pomagali mladim približati bogoslužje in jih zanj navdušiti. Voditelji katerih koli mladinskih skupin morajo poskrbeti, da bo težišče skupine usmerjeno v nedeljsko obhajanje svete maše. Znotraj skupin lahko pripravljajo mlade na nedeljsko obhajanje, s tem ko pripravljajo kateheze na temo nedelje ali nedeljskega obhajanja, sledijo liturgičnemu letu ali so pozorni na tiste življenjske priložnosti, ki so pomembni za razumevanje bogoslužja (npr. veselje, poslušanje, darovanje, zahvaljevanje, razumevanje znamenj in simbolov ...).

Mladinski voditelji in animatorji lahko danes odigrajo pomembno vlogo pri oblikovanju odnosa mladih do nedeljske svete maše in dejavnega sodelovanja. Za uspešno opravljanje te vloge pa morajo najprej sami imeti zrel čut do nedelje in nedeljske svete maše. Potrebno je, da imajo osebno izkušnjo Boga, da živijo iz zakramentov in so ljudje molitve.²²

Slednji poudarki so zapisani v četrtem glavnem cilju Načrta mladinske pastorale škofijskega zbora o mladini mariborske škofije, ki pravi, da je potrebno »prek katehez, svetopisemskega sporočila, bogoslužja, zakramentalnega in molitvenega življenja ter skozi vsakodnevne dejavnosti uvajati mlade v osebni odnos s Jezusom Kristusom – Odrešenikom, ki prinaša polnost življenja.«²³

²² Prim. *Mladi v cerkvi in evharistija*, Gradivo za župnijske pastoralne svete, Naše poslanstvo 42, Družina, Ljubljana 23.

²³ *Načrt mladinske pastorale*, Škofijski zbor o mladini, Škofija Maribor, Pastoralna služba, 2002, 36-37.

9. Sklep

Delo z mladimi je tako živo in dinamično, da nam bo verjetno vedno vsaj malo uhajalo iz rok. Vsega z metodami, pa naj bodo le-te še tako izvorne, ni mogoče doseči. To še posebej velja za izkazovanje ljubezni mladim. Mlade preprosto moramo imeti radi, pa ne da to le slišijo, ampak da to ob nas tudi začutijo. Ljubezen ni metoda, ampak čutenje, življenje. Apostol Pavel nam je nakazal, od kod je črpal ljubezen do mladeniča Evtiha, ko je stopil do njega in mu vrnil življenje – iz evharistije.

Duhovniki imamo v letu duhovnikov izredno priložnost, da ob Velikem duhovniku Jezusu, apostolih in ob močnih duhovniških likih skozi stoletja, kot je npr. Janez Marija Vianney, preverimo, koliko smo res duhovniki po vzoru Jezusa Dobrega Pastirja, ki ljubi svoje ovce (prim. Jn 10,7-18). Vsi oblikovalci mladinske pastorale pa imamo v letu priprave na evharistični kongres idealno priložnost, da najprej sami ponovno vzljubimo Evharistijo in iz nje živimo ter črpamo moč za ustvarjalno in pričevalno delo z mladimi. Le če bomo sami črpali iz vira evharistične skrivnosti, bomo v to skrivnost lahko vodili tudi druge.

Viri in literatura

- *Sveto pismo stare in nove zaveze*, Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov, Svetopisemska družba Slovenije, Družina, Ljubljana 1996.
- *Koncilski odloki*, II. vatikanski cerkveni zbor, Družina, Ljubljana 1995.
- *Navodilo o sodelovanju laikov pri službi duhovnikov*, Kongregacija za duhovništvo, Cerkveni dokumenti 74, Družina, Ljubljana 1998.
- *Mladi v cerkvi in evharistija*, Gradivo za župnijske pastoralne svete, Naše poslanstvo 42, Družina, Ljubljana 2008.
- *Cerkev iz evharistije*, Okrožnica (Cerkveni dokumenti 101), Družina, Ljubljana 2003.
- Janez Pavel II., *Govori v Sloveniji* (Cerkveni dokumenti 64), Družina, Ljubljana 1996.
- *Izberi življenje*, Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem, Družina, Ljubljana 2002.
- *Načrt mladinske pastorale*, Škofijski zbor o mladini, Škofija Maribor, Pastoralna služba, 2002.
- *La domenica oggi*, Problemi e proposte pastorali, Edizioni O.R., Milano 1991.
- Pesch R., *Die Apostelgeschichte* (Evangelisch - Katholischer Kommentar zum Neuen Testament VI,2), Benziger/Neukirchener Verlag, Zürich, Einsiedeln, Köln 1986.
- Špindler M., Vzgojno-pastoralni model mladinske pastorale in župnija, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 42 (2008) 4, 140-142.
- Česen T., Skupaj na poti, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 42 (2008), 4, 143-144.
- Cestnik B., Vozel mladosti, v: *Cerkev v sedanjem svetu* 35 (2002), 9-10, 162-166.
- Cestnik B., Poti mladinske pastorale, v: *Bogoslovni vestnik* 60 (2000), 365-368.
- Pačnik M., Bolj je mlad kristjan aktiven, več moli, v: *Tretji dan* 28 (1999), 9, 13-18.
- Internetna stran Škofije Celje: www.skofija-celje.si (22.07.2009).

PRIPRAVA RAZLIČNIH SKUPIN NA SOOBLIKOVANJE NEDELJSKEGA BOGOSLUŽJA

Verujemo, da je Jezus Kristus, učlovečeni Bog, središče zgodovine, teka časov, vsega, kar je izšlo iz Božjih stvariteljskih rok in v jedru življenja vsakega človeka, ustvarjenega po Božji podobi. Vanj se oziramo, **z njim se srečujemo na vrhunski način v sveti evharistiji (B 41).**

V skrivnost evharistije smo zazrti z različnih zornih kotov in življenjskih položajev. Nanjo gledamo kot **pastoralni delavci** različnih kategorij ali pa tudi z očmi laika, ki je sredi sveta prav tako poklican stopati po poti, ki vodi k svetosti življenja in torej najglobljega uresničenja svoje biti v občestvu z Bogom (C 41). Na tej poti se srečujemo in smo poklicani k medsebojni pomoči kot bratje in sestre ene same velike družine Božjih otrok.

Udeležujemo se obhajanja evharistične skrivnosti: eni kot voditelji bogoslužja, drugi kot sodelavci in udeleženci slavja, **vsí pa poklicani oblikovati občestvo**, zbrano v Božjem imenu. Gre torej za pisano množico,¹ ki jo tvorijo odrasli in otroci, stari in mladi, bolni in zdravi, uspešni in manj uspešni v življenju.

Naše današnje vprašanje je, **kako v evharistično dogajanje pritegniti razne skupine laikov** od otrok do odraslih in kako se v skupinah z njimi pripravljati na primerno sodelovanje pri evharističnem bogoslužju.

Naloge voditeljev skupin

Ljudje smo med seboj zelo različni, naše želje in pričakovanja so raznovrstna in tudi pot, ki smo jo do tega trenutka v življenju prehodili,

¹ Na tem mestu načelno mislimo na tiste, ki „so“ prisotni pri evharistični daritvi in raziskavo vprašanj povezanih z upadom števila udeležencev prepuščamo kakšni drugi priložnosti.

je za vsakogar enkratna. Upoštevanje te danosti vsem nam, ki smo poklicani k animaciji sooblikovanja evharističnega slavja, narekuje nujnost velike **pozornosti do vsake osebe**. Globoki temelj te drže najdemo v številnih svetopisemskih odlomkih, ki osvetljujejo Božjo osebno skrb za vsakega človeka, ki je dragocen v njegovih očeh. Voditelj bogoslužja ali/in njegov ožji sodelavec je poklican biti za ljudi sedanjega časa odsev te Božje pozornosti in njegove preHITEVAJOČE ljubezni.² To je potrebna, temeljna notranja drža vsakogar, ki naj bi drugim pomagal na poti približevanja Bogu in prebujanja hrepenenja po tesnejšem občestvu z njim v zakramentalnih znamenjih. Sodelovanje v skupinah naj bi seveda k temu zelo pripomoglo.

Oseba, ki je v župniji postavljena za animacijo ene ali druge skupine, ki sodeluje pri bogoslužju, mora v sebi nujno gojiti pravi in pristen **pedagoški čut** ter ga nadgrajevati tako, da bo posredovanje **verske vsebine** pozorno,³ ter živeti v zavesti, da je njegovo **pričevanje življenja** ob tem najmočnejša in najprivlačnejša sila,⁴ ki druge spodbuja k uresničevanju izbrane poti.

Spremljevalec župnijskih skupin naj se zaveda, da do polnega sodelovanja pri evharistični skrivnosti vodi **dolga pot**.⁵ Ta pot mora vztrajno voditi **v isto smer**, do cilja, ki mu mora biti jasen in tudi zanj kot voditelja nadvse privlačen.

V iskanju in označevanju korakov, ki jih je treba prehoditi, izhajajmo iz tega, kar evharistija kot cilj je, da bomo lažje zaslutili, kakšno pot rasti in izkušenj predpostavlja. Sprejeti in resnično doživljati evharistijo kot vir in vrhunec krščanskega življenja, je visok cilj, ki smo ga znotraj sku-

² Prim.: Kongregacija za duhovščino, *Splošni pravilnik za katehezo: (Cerkveni dokumenti 75)*, Ljubljana 1998, 143.

³ Prim. Slovenski medškofijski liturgični svet, *Prenovljeno bogoslužje. Zbirka navodil*, Ljubljana 1981, str. 59-63.

⁴ "Kdor hoče druge vneti, mora sam goreti!" je znana trditev bl. Antona Martina Slomška.

⁵ Gre za razne skupine odraslih, in otrok, kot so to: pevci, bralci, krasilci, prvoobhajanci, birmanci, litugična skupina, biblične skupine, zakonske skupine, karitativne skupine, skupine otrok s posebnimi potrebami, gibanja, združenja; prim. Slovenski medškofijski liturgični svet, *Prenovljeno bogoslužje*, str. 76.

pin poklicani **postopno** uresničevati in končno **doseči**. Ob tem smo lahko prepričani, da kolikor več bo **voditelj imel sam čuta za sveto**, za Boga, za Kristusa in njegovo skrivnostno prisotnost v evharistiji, ter za njegovo odrešilno delovanje, toliko več bo lahko posredoval skupini, ki mu je zaupana. Zazrt v cilj bo skušal ugotoviti, koliko možnih poti vodi do cilja, koliko priprave je treba vložiti v vodenje skupine in kakšno „opremo“ morajo imeti on sam in tudi člani skupine.

Itinerarij evharistične vzgoje

Do omenjenega cilja vodi pot. Že sama uporaba besede „pot“ (*iter*) pa nam narekuje pozornost na različne etape vzpona in kaže na nujnost dobro domišljenega in *načrtovanega itinerarija*. Pot se začanja pri startu in „*trener*“ ga mora dobro proučiti.

Značilnosti začetne faze

Poglejmo torej najprej nekaj značilnosti „štartne pozicije“ skupine. V našem primeru gre za razne skupine odraslih in otrok, ki se zbirajo k animaciji nedeljskega bogoslužja. To so osebe z različnimi pričakovanji in potrebami. Medtem ko jih želimo voditi k poglobljeni zavesti, da je sveta evharistija neizčrpen vir milosti, je prav, da smo vnaprej pozorni na **pravilno usmerjanje njihovega odnosa do Boga** v molitvi, v čaščenju, slavljenju in prošnji. Dokaj pogosto lahko v eni ali drugi skupini zaznamo iz zgodnjega otroštva prisotno „magično miselnost“. Ta si hoče po izrečenih določenih molitvah in narejenih gibih nujno zagotoviti želeni učinek.⁶

Spremljevalec skupine bo v svoji katehezi moral v ljudeh prebujati veselje ob doživljanju „**nepreračunanega**“ **druženja** in prijateljevanja z Gospodom ... On je Ljubezen, On je za nas zastonjski dar.⁷ Vstopanje v Jezusovo držo želje po izpolnitvi Očetove volje, ki je za vsakogar in za

⁶ Prim. Janez Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, (Cerkveni dokumenti 101), Ljubljana 2003, 19.

⁷ Prim. Slavko Kranjc, *Pastoralno-teološka utemeljitev obhajanja nedelje in nedeljske maše*, *Pastoralni tečaj 2009*, 1.2 in 1.3.

vse najboljša, saj prinaša resnično odrešenje, je eno temeljnih vodil animacije. Prav tako je v skupini – v primerih velike želje podpreti z molitvijo kakšno osebo, ki je v stiski – prisotna tudi skušnjava pripisovati bolj prosilcu kot Darovalcu, pozitivni izid prošnje in pozabljati, da prav Boga ni mogoče v velikodušnosti prekositi. Voditeljeva čuječnost, ki spodbuja k zavzetosti in hkrati bdi nad skušnjo prilaščanja Božjih darov, bo torej vedno dobrodošla.

Pozornost na temeljne človeške izkušnje

Potrebne temeljne človeške izkušnje, ki jih oseba mora imeti za vedno plodonosnejšo udeležbo pri sveti maši, **veljajo za vse** udeležence najrazličnejših skupin, tako otrok kot odraslih. Razlika je v glavnem le v tem, da je v skupinah otrok odprtih še veliko možnosti, kako te izkušnje pridobiti ali obogatiti, in da je pri skupinah odraslih naša naloga, njihove temeljne izkušnje „prebuditi“, jih ozavestiti in jih ovrednotiti. Evharistija je namreč Božji **odgovor na človekovo bivanjsko lakoto**,⁸ je nadgradnja vsega plemenitega, dobrega in lepega. Ob njej raste in se razvija človekova identiteta;⁹ in ne le identiteta posameznika, temveč tudi identiteta skupin, skupnosti in Cerkvenega občestva.¹⁰

Ko želimo razmišljati o tem, kako razne župnijske skupine vzgajati in ogreti za aktivno sodelovanje pri nedeljskem bogoslužju, je pomembno imeti za cilj to, da bi njihovo sodelovanje bilo ne le zunanja „predstava“, temveč da bi zaživele bolj evharistično, v vedno globlji življenjski povezanosti s Kristusom. Sprašujemo se torej, kako posamezne skupine pritegniti in jih vzgajati za sooblikovanje nedeljskega bogoslužja.

Že iz zastavljenega vprašanja lahko slutimo odgovor: **Gre za vzgojo**, ki je dolgotrajen proces, in ki želi človeka voditi ne le do nekega „znanja“, temveč ga privedi do globljega notranjega izkustva Boga.¹¹ Zato v tem razmišljanju moj namen ni dajanje izdelanih natančnih navodil, kako naj sodelovanje poteka¹² temveč odpiranje obzorij, ki naj pritegnejo naš

⁸ Prim. Janez Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, 33

⁹ Prim. Kranjc, n.d., 1.1

¹⁰ Prim. Kranjc, n.d., 2.2

pogled in prebudijo kreativnost v hoji po poteh, ki bodo skladne z dolžino koraka članov skupine, ki nam je zaupana.

Gojenje človeških nastavkov, priprava bivanjskega dna, odprtega za presežno

Nekatere notranje drže, potrebne za sodelovanje pri sveti maši, je treba nenehno gojiti že sredi vsakdanjega življenja. Spremljevalci različnih skupin so torej povabljeni, da ob neposredni pripravi bogoslužja razmišljajo tudi o načinu in vsebini predhodnih vzgojno-formativnih srečanj skupine in tudi o pospeševanju neformalnega druženja z njenimi člani, da bi vse vodilo do večje kvalitete življenja. Ta omogoča vstopanje v evharistično skrivnost in doseganje vrhunca, ko Bog prihaja k nam z darom svojega Sina in nam pomaga na poti upodabljanja po njem v doseganju polnosti življenja. Ob tem so nujno potrebne nekatere povsem človeške notranje drže, da more Božje najti „podlago“, kamor je mogoče položiti dar. Določene notranje drže odpirajo človeka za sprejem Božjega in vstopanje vanj med obhajanjem evharistične daritve. Spomnim vsaj na nekatere teh drž, ne da bi mislila, da bo s tem že vse, kar je potrebno, zares moglo biti v celoti zaobjeto.

Ena takšnih temeljnih drž je npr. SPOSOBNOST POSLUŠANJA: poslušati, slišati in si nekaj tudi zapomniti. Gre torej za potrebnost vzgoje za poslušanje. To od spremljevalca skupine seveda predpostavlja, da je

¹¹ Po sv. Tomažu Akvinskem je »duša vedno v nekem nedoločnem ‚poznavanju sebe in Boga« (1 Sent., dist.3, q.4, a.5). Ta nedoločeni način je mogoče primerjati z nedoločnim, a resničnim dojetjem osebe, ki jo zdaleč sicer vidimo, da prihaja naproti, a še ne vemo, da kdo natančno je (Sum. theol. I, q.2, a.1, ad 1). V to razsežnost človeškega spoznavanja postavi sv. Tomaž tudi otroka: prvo dejanje umskega razpoznavanja, prvi dej prebujenega duha zaseže celoto biti, doseže torej - v njej - tudi Boga. Tako pa otrok prvinsko v resnici že živi v neki navzočnosti Boga - ne le biti, marveč obenem izkustveni - in že njegovi prvi zavestni umski zgibi so prežeti z nekim (seveda le implicitnim in brezimnim) dojetjem Boga kot temelja vse resničnosti (prim. Sum. theol. I-II, q.89, a.6, ad 3); prim. Vladimir Truhlar, *Otrok in religiozno izkustvo, Leksikon duhovnosti, (Studenci žive vode, Nova serija 2)*, Mohorjeva družba, Celje 1974.

¹² V pravilniku za maše z otroki najdemo mnogo koristnih potrebnih navodil: prim. Kongregacija za bogoslužje, *Pravilnik za maše z otroki*, Ljubljana 1975.

tudi sam zmožen poslušati druge, jih slišati in jih upoštevati. Otrokom in mladim, ki jih želimo voditi po poti sposobnosti poslušanja, pa je razen tega treba omogočiti še dodatno izkušnjo, in to je, da so „slišani“ in se čutijo dojeti v globini svoje biti.¹³ Le tako bodo tudi sami zmožni prisluhniti in ne bodo nepotešeno ter nenehno samo željni in potrebni biti sami središče pozornosti.

Druga drža, ki jo lahko slutimo kot temeljno za aktivno sodelovanje pri sveti maši, je gojenje SMISLA ZA SPOMINJANJE. Evharistična molitev je veliko „spominjanje“. Kako naj spominjanje ceni oseba, ki vse svoje življenje usmerja samo v trenutni učinek in njegov užitek. Zato je vzgoja smisla za spominjanje, za „memorial“, anamnezo, za vrednost podoživljanja lepega, milostnih trenutkov in dogodkov, in slednjič spominjanja Božjega daru¹⁴ še ena pomembnih nalog voditeljev skupin.¹⁵

Potrebna je tudi vzgoja članov skupin za redno vsakdanjo molitev, ki bo postala del življenja. Pri tem jih vodimo ne le k vztrajnosti v naučenih molitvah, temveč jim odpirajmo nova obzorja in načine molitve ter v njih prebujajmo ZMOŽNOST KONTEMPLACIJE, duhovnega zrenja. Ta najde svoje odlično mesto, ko pri sveti maši duhovnik v trenutku spremenjenja vzame kruh, dvigne kelih ... Našemu duhovnemu pogledu se odgrne Gospodova zadnja večerja in vsa bogata vsebina obhajanja pashe.¹⁶ Prebujanje sposobnosti kontemplacije se začne že mnogo pred tem vrhunskim dogodkom. Začne se že z vodenjem otrok v občudovanju Božjega stvarstva, v zaznavanju Božje dobrote, lepote in modrosti v številnih dogodkih življenja in v občudovanju njegovih del v življenju številnih oseb, ki so Božjo prisotnost zaznavale na globlji način. Gre za poznavanje pričevanja mnogih svetnikov iz raznih obdobij zgodovine Cer-

¹³ Odpira se pomembna naloga za starše in vzgojitelje v veri, da otroku omogočijo doživeti „biti slišan“, gojiti sposobnost poslušanja, vzeti si čas za vaje „prisluškovanja“ sebi, naravi, bližnjemu, Bogu in doživeti, da nas poslušanje osebnostno bogati.

¹⁴ Prim. M. card. Ouellet, *Evharistija Božji dar za življenje sveta*, (CD 123), Ljubljana 2009, 7.

¹⁵ Pomembno je poznavanje zgodovine odrešenja in zaslutiti polnost v Jezusu, ki so jo starozavezne podobe nakazovale: prim. Ouellet, *Evharistija Božji dar*, 26.

¹⁶ Prim. Ouellet, *Evharistija Božji dar*, 12.

kve.¹⁷ Polagoma bo tudi naš duhovni pogled vedno globlje odprt za zaznavanje skrivnostnega odrešenjskega dogajanja pri sv. maši. Vendar je ob tem pomembno vedeti, da že sama udeležba pri sveti maši v nas razvija omenjene sposobnosti.¹⁸

Pri sveti maši se odvija obred. Vrstijo se gibi, besede ... Če se otrok samo pri sveti maši srečuje s tem „pojavom“ predpisanih kretenj in vnaprej določenih besed, bo to zanj nekaj zelo tujega. Zato je gojenje SMI-SLA ZA OBREDNOST lahko dragocena predpriprava za občutje svečanosti trenutka in slutnja njegovega globljega pomena.¹⁹

Blizu temu lahko postavimo ozaveščanje O POMENU človekovega položaja ob skupni mizi ali v krajih našega druženja, torej našega ME-STA V PROSTORU. Bogoslužni prostor in samo dogajanje na oltarju, narekujeta primerno posredno in neposredno bližino, saj tudi iz vsakdanjega življenja lahko vemo, da bližina in prostorska oddaljenost izražata neki določen odnos.

Prav tako ima svojo veljavo ČUT ZA ESTETIKO OBLAČENJA. V teku liturgičnega leta se menjavajo barve bogoslužnih oblačil. Okrasje je sorazmerno z veličino in pomenom praznovanja.

Vse to bo spregovorilo človeku, ki tudi sicer goji čut za okoliščinam in dogodkom ustrezno obleko. Vzgajati za nošenje primerne obleke in za red v osebnih rečeh lahko goji smisel za opazovanje znamenj, za

¹⁷ Prim. Benedikt XVI., *Posinodalna apostolska spodbuda Evharistija zakrament ljubezni*, CD 115, Ljubljana 2007, št. 55. Spremljevalcem skupin je lahko v pomoč tudi: Bl. Edward Poppe, *Vzgajajmo evharistično! Evharistična metoda, Liturgična knjižnica, Živimo s Cerkvijo III*, Cistercijanski samostan Stična, Groblje 1939, Založba Božji vrelci; Isti, *Priročnik evharistične katehizije*, Nadškofijski ordinarjat, Ljubljana 1964; <http://eduardpoppe.org/nl/indexnl.htm>

¹⁸ Prim. Benedik XVI. v Kolnu: http://212.77.1.245/news_services/bulletin/news/17032.php?Index=17032&po_date=21.08.2005&lang=en#Traduzione%20in%20lingua%20italiana, (21.08.2005).

¹⁹ V mnogih športnih in družabnih igrah se lahko otrok srečuje s takšnim ravnanjem. In tako lahko gojenje smisla za sprejemanje in upoštevanje „pravil“ igre daljno ročno pripravlja čutenje za pozitivno dojetje dogajanja v bogoslužju. Podobno ima velik pomen pozornost staršev in vzgojiteljev na obnašanje pri obedu, na gojenje „bon-tona“ pri skupnih obedih.

okolico, ki nas obdaja, za preprosto estetiko doma in tako pripravlja osebo za zaznavanje govornice bogoslužnih znamenj.

Naj o teh in še drugih držah, potrebnih za globlje doživljanje svete maše, spregovori naslednja preglednica in hkrati spodbudi k nadaljnjemu razmišljanju in izpopolnjevanju elementov posameznih etap itinerarija evharistične vzgoje.

Temeljna notranja drža	Naloga voditelja skupine	Naloga članov skupine	Učinek – odmev v bogoslužju
Poslušanje	- slišati in upoštevati udeležence skupine ²⁰	- slišati in razumeti vsebino sporočil - zaznati sebe in okolje	- slišati Božjo Besedo, si jo zapomniti in ohranjati v srcu
Spominjanje	- obupati spomin na velika Božja dela	- zaznati Božjo obdarjenost	- veseliti se ob odkrivanju velikih Božjih del v zgodovini in v osebnem življenju
Molitev	- doživljati molitev kot pogovor z Bogom - želeli si Jezusovo bližino v evharistiji	- vzeti si čas za vsakdanjo molitev - vstopiti v različne načine molitve - tudi v kontemplativno	- z duhovnim pogledom prodreti v zrenje skrivnostnega dogajanja pri sveti maši
Smisel za dobrodelnost	- gojiti obrednost družinskega obeda	- doma z veseljem sodelovati pri celotnem poteku obeda	- sodelovati v poteku svete maše v celoti in s samoumevnostjo

²⁰Voditelj skupine naj pri vzgoji za vrednote upošteva otroke in odrasle v celoti njihove osebnosti in naj uporablja načine, ki bodo nagovorili celotno: razum, voljo in srce. Naj bo torej pričevalec vrednot z močnim pedagoško-katehetskim čutom, da bo razumska spoznanja širil s lučjo vere, voljo navduševal za velike duhovne podvige in srce z vsemi čustvi ogreval za Boga.

Temeljna notranja drža	Naloga voditelja skupine	Naloga članov skupine	Učinek – odmev v bogoslužju
Estetika oblačenja	- urejenost obleke - ovrednotenje obleke kot „znamenja“	- izostriti smisel za primernost določene obleke	- zaznati sporočilnost liturgičnih oblačil
Zaznati pomen giba	- ozavestiti pomen kretenj ²¹ - ovrednotiti poklek, ²² znamenje križa	- opazovati kretnje in dojemati njihovo sporočilnost - gojiti izraze vere	- z veseljem in notranjo soudeležbo gibe usklajevati s potekom bogoslužja
Dojemanje simbolike prostora	- smisel za svetost prezbitarija - ovrednotenje mesta npr. na koru ali pod korom	- dojemati pomen svojega mesta v prostoru	- ceniti mesto, določeno skupini, in si na njem prizadevati za aktivno in soodgovorno sodelovanje
Kultura dialoga	- uglajen pozdrav in preprost govor	- doživeti lepoto prijaznega odmeva na pozdrav ²³	- usklajeno in razločno odgovarjati pri sveti maši

²¹ Sodelovanje pri sveti maši se izraža tudi z različnimi telesnimi držami, ki naj pomagajo k prebujanju ustreznega notranjega razpoloženja in so hkrati njegov izraz. Zato je gojenje občutka za položaj telesa tudi ena izmed nalog vzgojiteljev oz. spremljevalcev skupin. Potrebno je ozaveščati dejstvo, da je telesna drža izraz človekovega notranjega razpoloženja in odnosa do sebe in drugih ter tudi do Boga, ter da govorica človekovih kretenj tudi sredi vsakdana veliko pove. Potem bo npr. poklek pred Najsvetejšim izraz resničnega spoštovanja in čaščenja in zbrano in lepo narejeno znamenje križa govorilo o veri osebe, ki se pokriža.

²² Prim. Slovenski medškofijski liturgični svet, *Prenovljeno bogoslužje*, 115.

²³ Vsi imamo izkušnjo, kako lepo nam je, ko se čutimo prijazno nagovorjene, kako samo po sebi umeven se nam zdi pozdrav, ko pridemo v hišo, kako na neki določen nagovor pričakujemo odgovor. Kako je med otroki, ki jih srečujemo pri katehezi v zvezi s temi izrazi odprtosti do sočloveka, je od kraja do kraja zelo različno. Pri otrocih je to v veliki meri odvisno od pozornosti, ki jo pozdravu in pogovoru namenjajo starši, ter kako šola podpira in razvija te osnovne načine medsebojne komunikacije. Kar zadeva nas, imamo tudi svoje določeno mesto in možnost spodbude v pozitivno smer.

Temeljna notranja drža	Naloga voditelja skupine	Naloga članov skupine	Učinek – odmev v bogoslužju
Sozvočje odnosov	- urejenost obleke - ovrednotenje obleke kot „znamenja“	- izostriti smisel za primernost določene obleke	- zaznati sporočilnost liturgičnih oblačil
Odkritje obdarovanosti	- ozaveščanje o nesorazmernosti med tem, kar mi damo Bogu in kar on daje nam	- odkrivanje vsega, kar nam je v življenju podarjeno	- doživljanje obdarjenosti z Božje strani z njegovim prihodom med nas v evharistiji
Zaznavanje vloge matere	- pravilno vrednotiti mesto matere v družini	- gojiti realen in prečiščen odnos do svoje zemeljske in nebeške matere	- ob ponavzočenju velikonočne skrivnosti sprejemati tudi Marijo za Mater ²⁴
Spoštovanje hrane	- spodbujati k spoštljivemu odnosu do hrane	- ceniti hrano, zlasti vsakdanji kruh ²⁵	- spoštljivo prejetje evharistije
Spoštovanje stvarstva	- ekološka ozaveščenost	- spoštovati in občudovati stvarstvo	- biti priča skrivnostne preobrazbe materije ²⁶
Hvaležnost	- prebujati izraze hvaležnosti	- znati se zahvaliti in živeti v hvaležnosti	- pridružiti se Jezusovi veliki zahvali Očetu

²⁴ Prim. Janez Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, (Cerkveni dokumenti 101), Ljubljana 2003, 57.

²⁵ Mnogo bogatega gradiva najdemo lahko tudi v priročniku za katehete ob pripravi otrok na sveto spoved in sveto obhajilo, ki sta ga pripravili dr. Marija Sraka in dr. Julka Nežič, *Pridite k meni*, Mohorjeva Družba, 2003.

²⁶ Prim. Benedikt XVI., *Nagovor ob angelovem čaščenju*, http://212.77.1.245/news_services/bulletin/news/23996.php?index=23996&p_o_date=14.06.2009&lang=en, 14.06.2009.

Temeljna notranja drža	Naloga voditelja skupine	Naloga članov skupine	Učinek – odmev v bogoslužju
Solidarnost	- seznanjanje skupine s potrebami ljudi v bližnji in daljni okolici	- odpiranje oči za potrebe bližnjega ²⁷	- v evharistiji se Bog razdaja vsem
Ovrednotenje vsega, kar smo in kar delamo	- prebujanje smisla za „čisti namen“ pri delu	- vse, kar nam je dano živeti, je lahko Bogu prijeten dar ²⁸	- na oltar polagamo vse, kar je živeto z ljubeznijo in v zameno prejemamo Jezusa
Zavest lastne krhkosti	- prebujati vest in osebe spremljati na poti dobrega	- zavest, da smo grešni, in da nam je Jezus pripravljen podariti odpuščanje	- ovrednotenje spokornih dejanj pri sami sveti maši in redna zakramentalna spoved
Odpuščati	- spodbujati k odpuščanju	- odpustiti sebi in drugim	- vzeti zares besede očenaša o odpuščanju
Sprejemati nevšečnosti	- vzgajati za sposobnost sprejemanja trpljenja	- rasti v pripravljenosti potrpeti in črpati moč v Jezusu ²⁹	- doživljati sv. mašo kot vir neuničljivega upanja

²⁷ Prim. Benedikt XVI., *Lettera enciclica Caritas in veritate*,

http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate_it.html, dne 29.06.09, št. 27, 35, 38, 43, 47, 48, 54, 59, 61, 91.

²⁸ O deležu laikov pri splošnem duhovništvu pravi II. vatikanski Cerkevni zbor: „Vsa njihova dela, molitve in apostolske pobude, zakonsko in družinsko življenje, vsakdanje delo, duševni in telesni počitek, če to izvršujejo v Duhu, pa tudi nadloge življenja, če jih prenašajo potrpežljivo, postanejo duhovne daritve prijetne Bogu po Jezusu Kristusu.“ v : C 34.

²⁹ Prim. Benedikt XVI., *Okrožnica Rešeni v upanju. Spe salvi*, v: *Cerkveni dokumenti* 118, Ljubljana 2008, 4, 8, 36, 37,38, 39, 43.

Temeljna notranja drža	Naloga voditelja skupine	Naloga članov skupine	Učinek – odmev v bogoslužju
Preprostost in iskrenost	- ceniti resnico-ljubnost in iskrenost ter spodbujati spontano izoblikovanje prošenj in zahval	- veselje ob zavesti, da nas Bog sprejema takšne, kot smo	- preprosto in jasno izoblikovanje zahval in prošenj ³⁰
Vera v Božje delovanje	- verjeti v preobrazbeno moč Svetega Duha	- zaznavati notranjo radost ob poslušnosti Božjim navdihom	- v trenutku <i>epikleze</i> svoje sodelovanje zavestno usmeriti v dogajanje na oltarju
Odkrivanje Božjega v svetnikih	- voditi v poznavanju določenih svetniških likov ³¹	- zanimati se za pričevalce Božjega	- duhovno se povezati z vso Cerkvijo: tu na zemlji, v nebesih in v očiščevanju
Okušanje tihote	- omogočiti trenutke molitvene tihote med bogoslužjem in tudi ob drugih priložnostih	- želeti globoki osebni stik z Jezusom v tihi osebni molitvi	- tišino pri bogoslužju napolniti z notranjim odmevom na Božjo besedo in z osebno molitvijo po obhajilu
Čut za sveto	- živeti v zavesti, da je Bog „glavni“	- doživljati veselje ob dejstvu, da je Bog dobri Oče in mi njegovi otroci	- vstopati v skrivnost svetega dogajanja in se povezovati z Jezusom v zahvali Očetu

³⁰ Slovenski medškofijski liturgični svet, *Prenovljeno bogoslužje*, str. 77.

³¹ Prim. Benedikt XVI., *Evharistija zakrament ljubezni*, 94.

Temeljna notranja drža	Naloga voditelja skupine	Naloga članov skupine	Učinek – odmev v bogoslužju
Hrepenenje po evharistiji	- uvajati v prakso „duhovnega obhajila“ ³²	- pogosto obujanje duhovnega obhajila	- doživeti radost notranje pripravljenega zakramentalnega obhajila
Sprejemanje središčne vloge Cerkve	- kateheza o Jezusovi zamisli vodstva Cerkve	- hvaležnost za duhovnikovo vlogo	- molitev za vse pastirje Cerkve
Služenje	- dajati zgled „umivanja nog“	- opaziti potrebe bližnjega in mu pomagati	- v evharistiji črpati moč za služenje
Pogum	- živeti v veselju poslanstva Jezusovega sodelavca	- izraziti tudi navzven lastno prepričanje	- vzeti zares poziv k „poslanstvu“ ob koncu svete maše
Misliti s svojo glavo	- spodbujati k logičnemu in odgovornemu razmišljanju	- razmišljati o sporočilu Božje besede in iz nje črpati luč za življenjske odločitve	- ob Božji besedi in evharističnem kruhu rasti v spoznanju in bolj krščanskem delovanju

³² Prim. Janez Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, 34 in 56; Benedikt XVI., *Evharistija zakrament ljubezni*

Temeljna notranja drža	Naloga voditelja skupine	Naloga članov skupine	Učinek – odmev v bogoslužju
Znati čakati	- spodbujati k zaupanju v trenutkih stiske	- utrjevati zavest, da Bog ve, kaj je za nas dobro	- utrjevati „eshatološko“ upanje ³³
Smisel za praznovanje	- v načinu življenja ločevati nedelje in praznike od delavnikov	- znati praznovati in se veseliti znotraj družine v zavesti, da je Vstali med nami	- ob srečanju in zedinjenju z Vstalim hraniti svoje srce z velikonočnim upanjem
Življenje v veselju	- skrbeti za zdravje in čisto vest	- živeti v Božji milosti	- odpreti Jezusu svoje srce in vanj polagati vso svojo prihodnost
Soočanje z večnostjo	- prerasti potrebo po dokazovanju z zunanjimi uspehi	- dati svoj čas za zbiranje zaklada, ki ga ne uničita „ne molj in nerja“.	- doživljati lepoto čaščenja Najsvetejšega, si zanj vzeti „čas“ in verjeti v blagoslov, ki ga prinaša svetu. ³⁴

³³ Prim. Janez Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, 20.

³⁴ Prim. Janez Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, 20, 50, 60, 61, 62; Benedikt XVI., *Evharistija zakrament ljubezni*, 4, 29, 66, 68, 69, 81, 93, 94; Benedikt XVI., http://212.77.1.245/news_services/bulletin/news/24097.php?index=24097&po_date=01.07.2009&lang=en, 01.07.09.

Sklep

Navedene potrebne temeljne notranje drže, naloge voditelja skupine, naloge članov skupine ter učinki oz. odmevi, ki naj bi jih člani skupin doživljali v obhajanju evharistične daritve, naj bodo spodbuda za nadaljnje razmišljanje in ponujena pomoč za nekoliko celovitejšo evharistično vzgojo.

Dobro je, če voditelji skupin otrok sodelujejo s starši, da se tako njihovi vzgojni vplivi med seboj dopolnjujejo in pomagajo otroku pri izoblikovanju njegove osebnosti. Medsebojna podelitev izkušenj je lahko v veliko pomoč in spodbudo.

Voditelji skupin odraslih naj se ne bojijo članom teh skupin predlagati utrjevanja raznih zgoraj navedenih drž z izrecnim namenom pripravljanja poti Gospodu, ki prihaja. Tako bo Velika Skrivnost mogla prežeti vse njihovo življenje in v svet bo žarelo Božje ter ga prenavljalo v svoji Ljubezni.

KRUH ŽIVLJENJA OD NEDELJE DO NEDELJE

Sadovi nedeljske maše

Ob letu evharistije se mi v srcu nehote porodi želja in z njo prošnja, da bi znali vsi ljudje, še posebej pa mi kristjani, deliti kruh življenja. Vemo, da človek ne živi samo od kruha temveč od vsake besede, ki prihaja iz Božjih ust, zato je prav nedeljska maša kraj in čas srečanja ljudi z Bogom. V berilu, prilikah in evangeliju je zapisana vsa modrost stvarstva. Le prisluhni ji je treba. Ne le prisluhni temveč jo osvojiti, vzeti za svojo in po njej živeti. Bog preprosto in razumljivo nagovarja človeka; da bolje razumemo, nam na pot pošilja preizkušnje in znamenja. Vsaka prilika in vsaka beseda, povedana in zapisana pred dva tisoč leti, je tudi danes pot, ki vodi posameznika in skupnost k Bogu.

Sama večkrat v šali rečem, mislim pa zelo resno, da je to, kar v nedeljo slišim pri maši, najboljša strokovna literatura za vse, kar med tednom živim in delam.

Sveta evharistija – dar človeku za človeka

Ko sem še imela majhne otroke, sem se pri sveti maši v trenutku, ko se po duhovnikovih rokah kruh in vino spremenita v Jezusovo telo in kri, zelo bala, da bodo prav v tistem svetem trenutku nemirni. Trenutki so tako sveti, tako polni Božje navzočnosti, da jih le v tišini zmoremo v polnosti sprejemati. Vedno znova čutim to kot velik dar, ki mi pravi, da zmorem z Njim vse. Šele takrat dobita berilo, evangelij in izpoved vere verodostojnost. Šele takrat vem, da bodo prilike in stiske sodobnega človeka, ki ga bom srečala pri svojem karitativnem delu, zmogle v polnosti zaživeti.

Jezus nasiti pet tisoč mož (Mt 13,53)

Že več let zapored zbiram podatke župnijskih in dekanijskih Karitas za pripravo skupnega poročila naše Škofijske karitas. Še prej kot so vse številke vnesene v računalnik, tako po diagonali, kar na pamet, samo zase izračunam, koliko sta v tistem letu tehtali naši dve ribi in pet hlebov. Ni pomembno zato, da bi se hvalili. Pomembno je, kolikokrat je Bog pomnožil darove dobrih ljudi, prostovoljne ure sodelavcev Karitas in tudi koliko ljudi, otrok, ubogih in revnih je na ta način prejelo pomoč. Takrat spoznavam: vsak zase smo majhni in nemočni, skupnost krščanskega občestva, ki je sposobna stopiti skupaj in z nesebično ljubeznijo pričevati to, kar v nedeljo pri sveti maši doživlja, pa je tista ogromna moč, ki gore premika.

Živeti evangelij v vsakdanjem življenju

je najpogostejši odgovor sodelavcev Karitas, na vprašanje: »Kaj nas navdihuje?« Kar sama se nam ob tem ponuja v uk Prilika o usmiljenem Samarijanu. Ne bom je ponavljala, ker jo poznamo, bom pa vprašala: Ali smo jo sposobni tudi živeti - še posebej v današnjem času in trenutku, ki je poln nestrpnosti. Prav to kaže ena izmed mojih številnih izkušenj:

Na Karitas smo dobili prošnjo za pomoč družni, ki se je zaradi bolezni in socialne izključenosti znašla na robu družbe. Po podatkih, ki so jih v prošnjo napisali, je ustrezala vsem kriterijem, ki zagotavljajo pomoč. Eno od naših pravil pa določa, da je potrebno pridobiti mnenje župnijske Karitas. Kar po telefonu sem vprašala, kako je s to družino, in dobila odgovor, ki mi že mesece odmeva v glavi: »To pa niso naši.« Ta odgovor gotovo ni bil sad nedeljske maše in zgled lomljenja kruha. Upam, da je bil to le nesrečen slučaj ali nepremišljen odgovor. Bog ve, pa tudi sodelavci Karitas moramo vedeti, da smo zaradi vere v Boga dolžni prisluhniti vsakemu človeku, ne glede na barvo, vero, politično prepričanje ali narodnost.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh

je moto letošnje 15. likovne kolonije Umetniki za karitas. Tega mota

nismo izbrali zato, da bi slikarji in kiparji upodabljali kruh – lahko bo ko- ga nagovorilo tudi to – vendar predvsem in s poudarkom na besedi »da- nes«. S tem stavkom želimo sporočiti, da je treba za ljudi v stiski moliti pa tudi, da v pomoči potrebnih prepoznamo Jezusa, ki nas prav danes prosi za vsakdanji kruh, kruh za življenje. Izkupiček prodanih likovnih del bomo namreč namenili tistim otrokom, katerih starši so zaradi go- spodarske krize ostali brez dela in potrebujejo pomoč.

Prepričana sem, da bomo skupaj z udeleženci kolonije in obiskoval- ci vseh razstav, ki bodo potovale po galerijah, hote ali nehote prosili Go- spoda za vsakdanji kruh vseh ljudi: lačnih hrane, znanja, kulture, pred- vsem pa ljubezni. Ker zaupam v Duha, ki veje, kjer hoče, sem prepriča- na, da bodo slike in kipi na svojstven način pričevali Njegovo navzo- čnost.

Priznajmo Kristusa pred ljudmi (Mt 10,32),

poslušamo v nedeljo. Prav in dobro je, da se vprašamo, če to po- končno in dostojanstveno tudi živimo. Za sodelavce Karitas, ki smo dnevno vključeni v različna družbena dogajanja, je jasno, da ljudje od nas pričakujejo nekaj več kot le konkretno pomoč. Skratka si mislijo, da smo sposobni dati vero, upanje in ljubezen. Pa smo res? Seveda smo, vendar le, če je evharistična daritev vzrok in smisel našega služenja. To ne pride kar samo od sebe, zato je nujno, da se drug ob drugem učimo in duhovno rastemo.

Bila sem prisotna v Šoli za starše, kjer je bilo govora o nasilju v šoli med otroki. Očetje, matere in strokovne sodelavke so izpostavile razli- čne vidike, kako reagirati v takih primerih. Nekateri bi najprej sklicali svet staršev, drugi bi takoj poklicali policijo, izpostavili so premajhno učinkovitost socialnih služb itd. Poslušala sem, burna debata, nihče pa ni omenil otrok. Vsa pričakovanja za rešitev problemov so bila usmerje- na v različne institucije. Nepričakovano so se obrnili k meni in me vpra- šali za mnenje. Preprosto sem jim povedala, kako o tem govori Sveto pismo v evangeliju o »bratu, ki greši«. Že s prvim stavkom, da se je tre- ba s človekom, v tem primeru z otrokom, najprej pogovoriti na štiri oči,

sem postavila pod vprašaj vse sistemske rešitve. Na koncu mi je bilo dano, da sem šla po Sveto pismo in skupaj smo prebrali odlomek.

Prav zaradi takih in podobnih izkušenj trdim, da imajo naša bogoslužna besedila neomejen rok trajanja in ne potrebujejo nobenih kozmetičnih dodatkov. Taka kot so, so uporabna včeraj, danes, jutri, pa ne le v cerkvi, še bolj doma, v šoli, na delovnem mestu. Ni se treba bati posmeha; sv. Pavel je rekel, da je pomembno le, da se oznanja evangelij.

Gospod, reši nas! Potapljamo se! (Mt 8,22)

so besede, ki so še kako primerne ob sedanji gospodarski krizi, ko kot domine padajo podjetja, ko ljudje izgubljajo zaposlitev in vir dostojnega preživetja. Jezus pa nas sprašuje: »Kaj se bojite, maloverni?« Prav v tej situaciji je velika potreba stati ob strani ljudem, ki se znajdejo v stiski. Tu je izziv za Cerkev, duhovnike, Karitas in vse božje ljudstvo. Premalo je v nedeljo vzklikati Gospod, Gospod. Treba je v ponedeljek, torek in vse dni ljudi opogumljati, opozarjati na nepravilnosti in stiske, predvsem pa deliti. Deliti svoj čas, svoje znanje in tudi materialne dobrine.

Sama sem sodelovala pri pripravi zgbanke *Kako preživeti čase recesije?* Pošteno povedano sem se malo bala, kako bo sprejeta pri naših prejemnikih pomoči. Veliko časa in potrpljenja je bilo potrebnega pri pogovoru predvsem s tistimi, ki so čez noč ostali brez dela. Za vedno mi bo ostal v spominu pogovor z moškim, ki je stalno ponavljal, kako priden in vesten delavec je bil v istem podjetju celih trideset let. Ni in ni mogel razumeti, kako je lahko uspešno podjetje šlo v stečaj. Dolgo sem ga poslušala, zasmilil se mi je, pa ne zato, ker je ostal brez dohodkov, temveč zato, ker je izgubljal samospoštovanje. Naravnost sem mu rekla: »Bog že ve, zakaj je tako prav, končno je v stečaj šlo podjetje, ne vi.« Najprej me je čudno pogledal, potem pa je le dojel, da z njim ni nič narobe, obrisal solzne oči in po daljšem pogovoru šel domov pomirjen.

Kako so ljudje na »poti v Emavs« različni, sodelavci Karitas pogosto spoznavamo. Včasih je slika jasna, drugič samo slutimo. Pri lomljenju

kruha pa je Gospod vedno zraven, blagoslov v nedeljo je vir in izvir za nesebično služenje med tednom, zato kličem vsem, ki želite v polnosti doživeti leto Svete evharistije: »Pri oltarni mizi se začne obed ljubezni.«

KAZALO

Dr. Silvester Fabijan <i>Pastoralni tečaj - "uvertura" v novo pastoralno leto</i>	3
Sebastjan Likar <i>Molitvena ura za nove duhovne poklice v letu duhovništva</i>	7
dr. Slavko Krajnc, OFM Conv <i>Pastoralno-teološka utemeljitev obhajanja nedelje in nedeljske maše</i>	14
dr. Julka Nežič <i>Povezanost družinskega in župnijskega bogoslužja</i>	31
Danijel Lasbaher <i>Mladi pri nedeljski sveti maši</i>	37
mag. Brigita Zelič, HMP <i>Priprava različnih skupin na sooblikovanje nedeljskega bogoslužja</i>	51
Jožica Ličen <i>Kruh življenja od nedelje do nedelje</i>	67

PASTORALNI TEČAJI

1. 1967 Župnija in družina - živi občestvi apostolata
2. 1968 Skupnostni duh in vzajemno delo dušnih pastirjev
3. 1969 Pastoracija bodoče in mlade družine
4. 1970 Podoba Cerkve v Sloveniji
5. 1971 Oznanjevalna služba
6. 1972 Posvečevalna služba
7. 1973 Vodstvena služba
8. 1974 Naša najvažnejša katehetska vprašanja
9. 1975 Oznanjevalna in spravna razsežnost maše
10. 1976 Krst in birma v življenju Cerkve
11. 1977 Zakrament sprave
12. 1978 Pastoralna služba bolnikov, invalidov in umirajočih
13. 1979 Pastoralna zakonca
14. 1980 Mesto in vloga (krščanske) družine v človekovem življenju
15. 1981 Dostojanstvo človeka in njegove vesti
16. 1982 Delo oblikuje človeka
17. 1983 Nedelja - praznik v kristjanovem življenju
18. 1984 Cerkev - občestvo poklicanih v Kristusu
19. 1985 Občestvo Cerkve raste iz evharistije
20. 1986 Da bi živeli (priprava na /prvo/ obhajilo)
21. 1987 Sveto pismo v življenju Cerkve
22. 1988 Organska pastoralna
23. 1989 Javno mnenje v Cerkvi
24. 1990 Skrb za Cerkev - skrb za cerkev
(Lepe cerkve so očitna znamenja)
25. 1991 Pastoralna zastavitev Karitas v Sloveniji
26. 1992 Bodite prostovoljci Kristusove ljubezni
27. 1993 Moč in nemoč župnije
28. 1994 Uvajanje v krščanstvo v družini in župniji
29. 1995 Družina v župniji ob zakramentu krsta
30. 1996 Birmanska pastoralna
31. 1997 Neposredna priprava na zakon
32. 1998 Človekova poklicanost
33. 1999 Zakrament sprave v novi luči
34. 2000 Evharistija na Gospodov dan
35. 2001 "Če je kdo med vami bolan..."
36. 2002 Župnija prihodnosti
37. 2003 Duhovnik v dialogu
38. 2004 Laiki v Cerkvi in družbi
39. 2005 Oddaljeni pot Cerkve
40. 2006 Evangelij v pogovoru s slovensko kulturo
41. 2007 Družina, nosilka vrednot
42. 2008 Zvonim pri pravih vratih?
43. 2009 Nedelja - čas setve in žetve za nebesa

